

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«БАНКІВСЬКИЙ КРЕДИТ І ЙОГО РОЛЬ В ЕКОНОМІЧНОМУ
РОЗВИТКУ РЕГІОНУ»**

на матеріалах АТ КБ «ПриватБанк»

Студентки 2 курсу, 710 групи,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування
та фондовий ринок»
освітньої програми
«Фінансовий моніторинг та
податковий менеджмент»

Бучко Олександр
Іванівни

Науковий керівник
(к. е. н., доцент)

Табенська Юлія
Володимирівна

Завідувач кафедри
(д. е. н., професор)

Чорновол Алла
Олегівна

Чернівці 2024

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студентки Бучко Олександри Іванівни

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Тема роботи: Банківський кредит і його роль в економічному розвитку регіону

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем забезпечення перспективних форм банківського кредиту та заходів щодо їх впровадження. У роботі проведено аналіз на матеріалах АТ КБ «ПриватБанк» сучасного стану банківського кредитування в Україні, визначено основні проблеми та обмеження, які виникають у процесі кредитування на регіональному рівні, а також розглянуто можливі шляхи їх вирішення.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки рекомендацій щодо покращення кредитної політики, стимулювання економічного розвитку на регіональному рівні, а також для вдосконалення роботи банківської системи в контексті забезпечення сталого розвитку економіки України в цілому.

The summary

The qualification work is devoted to solving theoretical, methodological and practical problems of providing promising forms of bank credit and measures for their implementation. The work analyzes the current state of bank lending in Ukraine based on materials from JSC CB "PrivatBank", identifies the main problems and limitations that arise in the process of lending at the regional level, and also considers possible ways to solve them.

The results of the study can be used to develop recommendations for improving credit policy, stimulating economic development at the regional level, as well as to improve the operation of the banking system in the context of ensuring sustainable development of the Ukrainian economy as a whole.

ЗМІСТ		
	ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ	8
	1.1.Банк – основа господарського механізму країни	8
	1.2.Сутність, форми та особливості банківського кредитування	11
	1.3.Характеристика банківського механізму та методів кредитування	15
	Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2.	МОНІТОРИНГ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ПРОТЯГОМ 2020-2023 РР.	20
	2.1.Аналіз стану та динаміки розвитку кредитної діяльності банків в Україні	20
	2.2.Оцінка фінансово-економічної діяльності банку	27
	2.3. Аналіз кредитного портфелю банку	34
	Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	44
	3.1.Проблемні питання банківського кредитування в країні	44
	3.2.Зарубіжний досвід успішного кредитування у світі	47
	3.3.Напрями удосконалення та перспективи розвитку банківського кредитування в післявоєнний період	49
	Висновки до розділу 3	52
	ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	54
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
	ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні одним з основних джерел фінансування виробництва в Україні, безперечно, залишається банківський кредит, який відіграє важливу роль у стимулюванні процесу економічного відтворення. Банківські кредити сприяють створенню нових підприємств, розвитку існуючих, збільшенню зайнятості населення, будівництву нових об'єктів соціально-культурного призначення тощо. Таким чином, ефективна кредитна політика комерційних банків є запорукою стабільності вітчизняної економіки.

Актуальність дослідження теми банківського кредитування в Україні зумовлена кількома чинниками, які визначають не лише економічну стабільність держави, але й сприяють розвитку її фінансового сектору в умовах сучасних викликів. По–перше, банківське кредитування є основним інструментом для стимулювання економічного зростання. По–друге, останніми роками український банківський сектор переживає значні трансформації. Це сприяє підвищенню прозорості банківських операцій, зниженню ризиків та покращенню якості обслуговування клієнтів.

Однак існують також серйозні проблеми, які потребують уваги, зокрема високі процентні ставки, обмежений доступ до кредитних ресурсів для підприємств малого та середнього бізнесу, а також значна частка непрацюючих кредитів у портфелях банків. Ці фактори, зокрема, ставлять під сумнів ефективність банківського кредитування як інструменту економічного розвитку. Таким чином, дослідження банківського кредитування в Україні є надзвичайно актуальним, оскільки воно дозволяє не лише виявити існуючі проблеми та бар'єри, але й окреслити шляхи їх подолання для забезпечення більш стабільного та ефективного функціонування фінансової системи країни в умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів.

Досить велику увагу до даного питання у свої працях приділяли такі науковці як О.І. Барановського, Т.А. Васильєвої, М.В. Баланюк, В.В. Волкова, А.В.

Герасименко, О.Д. Вовчак, О.В. Васюренка, О.В. Дзюблюка, І.Б. Івасіва, О.І. Лаврушина, С.В. Леонова, , О.А. Криклій, Ю.П. Макаренко, Л.О. Примостки, І.В. Сала та багато інших. У дослідженнях фахівців розглядаються саме проблеми формування і моніторингу кредитного портфеля, наводяться класифікаційні характеристики кредитів і пов'язаних з ними ризиків, висвітлюються інші актуальні аспекти кредитних операцій комерційних банків. Але нестабільність економічної ситуації в Україні на тлі політичної кризи кидає нові виклики і вимагає подальшого вирішення прикладних проблем, що виникають у кредитній діяльності українських комерційних банків.

Мета та завдання дослідження. Головною метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження державних програм кредитування та можливості ефективного залучення кредитних коштів за цими програмами суб'єктами господарювання в Україні для підвищення їх ефективності на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- розглянути сутність, принципи та поняття кредитування;
- дослідити механізм функціонування кредитного ринку та визначити місце банку в ньому;
- дослідити діючі державні програми для фізичних та юридичних осіб;
- виокремити особливості та тенденції розвитку системи кредитування в Україні;
- надати організаційно – економічну характеристику АТ КБ «ПриватБанк»;
- оцінити ефективність кредитної діяльності даного банку;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності кредитної діяльності даного банку.

Об'єктом дослідження є процес формування та організації кредитної діяльності сучасного комерційного банку в реаліях української економіки.

Предмет дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів організації діяльності банку на ринку кредитування в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення сформульованих в роботі завдань були використані такі загальнонаукові та специфічні методи та прийоми наукового пізнання, а саме: статистичне порівняння, методи фінансового та економічного аналізу, узагальнення та логічний аналіз, методи стратегічного аналізу, зокрема SWOT–аналіз для визначення резервів підвищення ефективності управління кредитним портфелем банку.

Інформаційну базу дослідження складають чинні законодавчі та нормативні документи України, наукові праці вчених–економістів з питань кредитування, навчальні посібники, інформація Інтернет–ресурсів, статистична інформація НБУ, публікації періодичних видань, а також матеріали, що відображають фінансову діяльність АТ КБ «ПриватБанк».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

- якість кредитного портфеля банку було б покращено шляхом посилення вимог до фінансового стану та кредитоспроможності позичальників. Це має зменшити вартість проблемних кредитів у майбутньому, а також витрати на формування резервів, які визначали якість кредитного портфеля при вирішенні проблеми погашення проблемних кредитів;

- удосконалено структуру кредитних портфелів комерційних банків за рахунок збільшення частки корпоративного сектору. Це зменшило залежність від роздрібного сектору та збільшило частку кредитних операцій в активах банку, що сприяло підвищенню прибутковості активних операцій банку.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені практичні підходи й отримані результати є основою базою для поліпшення процесу управління кредитним портфелем банку з метою підвищення його якості та прибутковості.

Публікації. За результатами написання кваліфікаційної роботи опубліковано наукову статтю на тему «Банківський кредит і його роль в економічному розвитку регіону» у Збірнику студентських наукових праць, Випуск XXXIV, м.Чернівці, 2024 р.

Обсяг та структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить – 66 сторінок, основний зміст роботи викладено на 50 сторінка. Робота містить 9 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел включає 51 найменувань на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

1.1. Банк – основа господарського механізму країни

Банківські установи – це основа господарського механізму країни, що зумовлено їх призначенням та специфікою діяльності. Банки не тільки обслуговують платіжний оборот держави, але і виконують важливу функцію – мобілізація тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворення їх у позиковий капітал. Організація ефективної діяльності банків, перш за все, передбачає розуміння їх змісту та організаційних основ функціонування. Отже, банк – це кредитно-фінансова установа, яка здійснює грошові розрахунки, акумулює грошові кошти та інші цінності, надає кредити та здійснює інші послуги за фінансовими операціями [1].

Основним економічним завданням банку є забезпечення стабільності національної грошової одиниці. На його розв'язання спрямована створювана ним система грошово–кредитного регулювання [2].

Банківська система – це комплексна фінансова мережа, яка об'єднує центральний банк, комерційні банківські установи та інші фінансові інституції країни, які взаємодіють в єдиному монетарно–кредитному просторі. Ця система забезпечує циркуляцію грошових потоків та надання фінансових послуг в межах визначеної економічної території [3].

Історія банків в Україні починається ще з часів Київської Русі, коли з'явилися перші форми фінансових операцій і кредитування. Проте сучасна банківська система почала формуватися значно пізніше, проходячи складні етапи розвитку, від державних фінансових установ у складі імперій до самостійної банківської системи незалежної України, де банківська система активно розвивається, включаючи інновації, зокрема мобільний банкінг та безконтактні

платежі, що робить фінансові послуги більш зручними та доступними для громадян [4].

Структура банків може бути однорівневою або дворівневою залежно від кількості рівнів, на яких вони здійснюють свої функції, та розподілу регуляторних і комерційних функцій.

Однорівнева банківська система:

- існують лише комерційні банки, і немає окремого центрального банку для регулювання;

- всі банки мають однаковий статус і виконують як функції комерційного обслуговування (депозити, кредити, платіжні операції), так і регулюючі функції, визначені законом;

- однорівнева система може бути властива плановій економіці або країнам з низьким рівнем фінансової складності.

Дворівнева банківська система. У дворівневій системі є два окремі рівні банків:

- перший рівень – центральний банк (наприклад, Національний банк України), який виконує функцію регулятора, проводить монетарну політику, забезпечує стабільність валюти, здійснює нагляд за комерційними банками та контролює інфляцію.

- другий рівень – комерційні банки, які займаються обслуговуванням фізичних осіб, підприємств і надають повний спектр банківських послуг: депозити, кредити, розрахунково-касове обслуговування, валютні операції та інші фінансові послуги [5].

Дворівнева система є більш універсальною та надійною для функціонування в сучасній економіці і є стандартом для більшості країн, включно з Україною.

В Україні функцію центральної банківської установи виконує Національний банк. Відповідно до Конституції України основною функцією НБУ є забезпечення стабільності національної валюти, тобто гривні. Національний банк у межах своїх повноважень сприяє стабільності банківської системи, додержанню стійких темпів

економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України. На другому рівні знаходяться комерційні банки, які виникають у формі акціонерного товариства, учасниками якого є юридичні та фізичні особи. Комерційні банки виконують такі операції: прийняття депозитів від підприємств та громадян, здійснення операцій з цінними паперами, формування касових залишків та резервів, кредитування суб'єктів господарювання та громадян, формування інших активів. Також комерційні банки зобов'язані зберігати обов'язкові резерви у Національному банку.

Банківська система виконує важливі функції в економіці, забезпечуючи стабільність фінансового сектора, підтримку економічного зростання та ефективне управління грошовими потоками. Основні функції банківської системи такі:

- емісійна – полягає в тому, банки, зокрема центральний банк, мають право здійснювати емісію (випуск) грошей. Центральний банк контролює грошову масу в економіці, випускаючи банкноти та монети. Це дозволяє регулювати рівень інфляції, забезпечувати стабільність національної валюти та підтримувати грошову політику;

- трансформаційна – полягає в тому, що банки виконують трансформаційну функцію, перетворюючи короткострокові кошти вкладників у довгострокові кредити для позичальників. Це є важливою частиною банківської діяльності, оскільки банківська система акумулює заощадження громадян та підприємств і перетворює їх у фінансування для інших економічних агентів, таким чином підтримуючи економічну активність і зростання;

- стабілізаційна – банківська система допомагає забезпечити стабільність економіки. Центральний банк через банківську систему може впливати на рівень процентних ставок, грошову масу та інші макроекономічні показники, що дозволяє регулювати економічні цикли, знижувати рівень інфляції та стимулювати економічне зростання. Крім того, банки мають здатність підтримувати фінансову стабільність через різні механізми нагляду та контролю;

– посередницька – банки виконують роль посередників між тими, хто має надлишок коштів (депозитори), і тими, хто потребує фінансування (позичальники). Через цей механізм банки сприяють ефективному перерозподілу фінансових ресурсів в економіці, що дозволяє стимулювати інвестиції та споживчий попит. Окрім цього, банки забезпечують різноманітні платіжні послуги, що полегшують здійснення фінансових операцій на ринку [6].

Зазначені функції мають фундаментальний і системоутворюючий характер, оскільки спрямовані на здійснення найважливіших напрямів банківської діяльності. Водночас розвиток кредитної системи спричинив появу низки інших банківських функцій, які характеризують призначення та роль сучасної банківської діяльності. До них відносяться інформація та консультування, аналіз, платежі та розрахунки, оцінка, аудит, адміністрування, соціалізація, інтеграція та технічне оснащення. Останнім часом спостерігається широка тенденція до аутсорсингу непрофільних банківських функцій, що дозволяє банкам значно скоротити операційні витрати і зосередитися на пріоритетних напрямках діяльності.

Банківська система – це не просто набір фінансових установ, а складний механізм, який впливає на всі аспекти економіки країни. Від її ефективності залежать швидкість грошових переказів, доступність кредитів для бізнесу та населення, надійність збереження заощаджень.

1.2. Сутність, форми та особливості банківського кредитування

Банківське кредитування – це банківська операція кредитної установи, що передбачає розміщення залучених грошових коштів клієнтів від свого імені і за свій рахунок на умовах повернення, платності і строковості відповідно до умов договору, який укладається між позичальником та кредитною установою [7].

Система банківського кредитування представляє собою модель, яка відповідає характеру ринкових відносин, переходу від централізованих до децентралізованих методів кредитування економічних суб'єктів, що охоплює

принципи, об'єкти та методи кредитування, механізми надання та погашення позик, а також банківський контроль в процесі кредитування. Варто також зазначити, що кредитна діяльність – це одна із складових сукупності банківських операцій. Кредит – найважливіша категорія економічної науки. Він виконує одну з першорядних ролей економіки будь-якої країни [8].

Завдяки кредиту можливим є:

- фінансування бізнесу та економічного зростання;
- підтримка купівельної спроможності населення;
- розвиток житлового сектору через іпотечне кредитування;
- інвестування у навчання та професійний розвиток;
- реалізація масштабних інфраструктурних проєктів;
- створення та розвиток малого та середнього бізнесу (МСБ);
- залучення іноземних інвестицій [9, с. 178].

Кредитом можуть користуватися не лише підприємства і громадяни, а й держави та уряди. Він є активним і значним учасником багатьох процесів. Надаючи кредити, банківські установи як розширюють відтворення, так і підвищують рівень життя населення країни.

Основними функціями кредиту є:

1. Перерозподіл грошових ресурсів: кредит забезпечує перерозподіл капіталу від тих, у кого є тимчасово вільні кошти (вкладників, інвесторів), до тих, хто потребує фінансування (бізнесу, держави, населення). Це дає можливість використовувати кошти ефективніше, спрямовуючи їх на розвиток економіки.

2. Стимулювання економічного зростання: кредит сприяє активізації інвестиційної діяльності та розвитку виробництва, оскільки підприємства отримують доступ до ресурсів для розширення бізнесу, закупівлі обладнання та впровадження нових технологій.

3. Регулювання грошового обігу: банки, надаючи кредити, впливають на обсяг грошової маси в економіці, що допомагає регулювати інфляцію та

стабільність національної валюти. Центральний банк використовує кредит як інструмент для контролю інфляції та підтримки економічної стабільності.

4.Підвищення купівельної спроможності населення: кредити дозволяють громадянам купувати товари та послуги без тривалого накопичення коштів, що покращує рівень життя, підтримує попит на ринку та стимулює розвиток різних галузей.

5.Підтримка фінансової стабільності: кредит сприяє збереженню ліквідності та стабільності фінансової системи. Кредити для підприємств і банків дозволяють покривати тимчасовий дефіцит коштів і підтримувати їх фінансову стабільність.

6.Можливість реалізації інвестиційних проєктів: кредитування дає можливість реалізовувати великі проєкти в промисловості, сільському господарстві, будівництві та інших галузях. Це підтримує створення робочих місць, розвиток інфраструктури й зростання національного доходу [10, с. 126].

У сучасному світі кредит є активним, дуже важливим та ефективним «учасником» економічних та фінансових процесів. Без кредиту не може існувати жодна держава, компанія, організація, індивідуальне чи суспільне виробництво та розподіл продукту. За допомогою кредиту здійснюється переміщення ресурсів і капіталу та створюється нова вартість. Капітал як засіб виробництва не може бути фізично перенесений з однієї галузі в іншу. Цей процес зазвичай відбувається у формі руху фінансового капіталу. Тому кредит у ринковій економіці потрібен насамперед як еластичний механізм для переливу капіталу з однієї галузі в іншу та вирівнювання норми прибутку.

Банківський кредит відіграє важливу роль у розвитку економічних зв'язків між галузями та регіонами, у підвищенні ефективності виробництва, а також у формуванні та використанні доходів і прибутку. Кредит може позитивно впливати на обсяг і структуру грошової маси, платіжний оборот і швидкість обігу грошей. Кредит прискорює процес капіталізації прибутку і, таким чином, концентрацію виробництва.

Кредит посідає особливе місце в системі економічних відносин і відіграє важливу роль у перерозподілі коштів. Протягом останнього десятиліття банківська

справа у світі та в Україні переживає період стрімких змін, зумовлених, з одного боку, швидкою трансформацією економічної системи, а з іншого – впровадженням нових інформаційних технологій та глобалізацією фінансових ринків [11, с. 37].

У сучасній економіці комерційні банки прагнуть запропонувати своїм клієнтам широкий спектр операцій та послуг, щоб розширити свою дохідну базу, підвищити прибутковість та конкурентоспроможність. Кредитування є одним з найприбутковіших видів банківської діяльності. Цей сектор генерує більшу частину чистого прибутку, який використовується для формування резервів або для виплати дивідендів. Підприємства всіх форм власності все частіше потребують залучення позикових коштів для здійснення своєї діяльності та отримання прибутку.

Банківське кредитування має принципові відмінності від інших видів кредитних відносин, зокрема від цивільно–правового договору позики та комерційного кредитування.

По–перше, для банків головним джерелом кредитування є запозичені грошові кошти. Потреба в захисті інтересів вкладників і власне банків зумовлює публічно-правовий характер регулювання кредитних відносин, тобто передбачає низку обов’язкових законодавчих вимог до банків.

По–друге, договір банківського кредитування обов’язково характеризує його відплатний характер, тобто сплату позичальником відсотків за користування коштами банку протягом певного календарного строку. Нарахування відсотків за користування кредитом здійснюється відповідно до правил бухгалтерського обліку процентних та комісійних доходів і витрат банків, затверджених постановою Правління НБУ [12].

По–третє, забезпеченість кредиту. Для забезпечення своєчасного повернення кредиту банки приймають заставу, поручительство, гарантію іншого банку, а також зобов’язання в інших формах, надбаних банківською практикою. Згідно з ч. 7 ст. 49 Закону «Про банки і банківську діяльність», банк має право видавати бланкові кредити за умов додержання економічних нормативів.

Процес банківського кредитування включає аналіз платоспроможності позичальника, оцінку ризиків, визначення умов кредиту та контроль за виконанням зобов'язань. Це гарантує надійність та ефективність кредитних відносин, знижуючи ризики для банків та забезпечуючи фінансову стабільність.

1.3.Характеристика банківського механізму та методів кредитування

Банківський механізм кредитування – це система процедур, інструментів та процесів, які використовуються банками для надання кредитів. Основна мета цього механізму – забезпечити ефективний розподіл фінансових ресурсів і мінімізувати ризики неповернення позик [13].

Основні характеристики банківського механізму кредитування:

1.Аналіз кредитоспроможності позичальника: перший і один із найважливіших етапів механізму кредитування, під час якого банк оцінює здатність клієнта повернути кредит. Аналіз охоплює кредитну історію, доходи, фінансову стабільність та репутацію позичальника. Для бізнес–кредитів також враховують фінансову звітність компанії, її бізнес–план та економічну перспективу.

2.Диференціація видів кредитів: банки пропонують різні форми кредитів залежно від потреб клієнта (споживчий, іпотечний, бізнес–кредит, автокредит тощо). Це дає змогу пропонувати найбільш відповідний кредитний продукт, враховуючи призначення кредиту, терміни, суму та вид застави. Для кожного виду кредиту застосовуються окремі методи оцінки ризику та різні умови кредитування.

3.Встановлення відсоткових ставок: відсоткова ставка визначається залежно від типу кредиту, терміну, рівня ризику, макроекономічних показників і монетарної політики центрального банку. Відсоткова ставка відображає вартість кредиту для позичальника та є головним джерелом доходу для банку. Банки використовують плаваючі та фіксовані ставки залежно від економічної ситуації та особливостей кредиту.

4.Наявність забезпечення або застави: більшість кредитів потребують забезпечення, яке знижує ризики банку в разі неповернення. Заставою може бути нерухомість, транспортні засоби, товари або інші активи позичальника. У разі дефолту позичальника банк має право реалізувати заставу для покриття заборгованості.

5.Розробка графіка погашення кредиту: банки пропонують різні схеми погашення, такі як ануїтетні платежі (рівномірні) або диференційовані (сума поступово зменшується). Графік погашення залежить від фінансових можливостей позичальника та типу кредиту. Цей підхід забезпечує зручність для клієнта та дозволяє банку отримувати стабільний дохід.

6.Моніторинг та контроль за виконанням зобов'язань: банк здійснює постійний нагляд за своєчасністю погашення кредиту, перевіряє стан заставного майна та платоспроможність клієнта. У разі порушень банк може застосовувати штрафи або переглядати умови кредиту. Моніторинг допомагає банку вчасно реагувати на можливі проблеми з виплатами, мінімізуючи кредитні ризики.

7.Застосування штрафних санкцій: у разі порушення умов договору банк має право застосовувати штрафи або пеню за прострочення. Це стимулює клієнта дотримуватись графіку виплат і виконує захисну функцію для банку.

8.Розробка додаткових умов та послуг: банк може пропонувати додаткові послуги, такі як страхування кредитів, захист від валютних коливань або можливість дострокового погашення. Ці послуги підвищують гнучкість кредитного механізму та забезпечують клієнтам додатковий захист.

9.Управління ризиками: банки активно управляють кредитними ризиками, застосовуючи кредитні рейтинги, диверсифікацію портфеля, страхування кредитів і спеціальні резерви. Це знижує ризик неповернення позик і дозволяє банку залишатися фінансово стійким.

10.Автоматизація процесів кредитування: сучасні банки використовують автоматизовані системи для швидшої обробки заявок, оцінки кредитоспроможності та моніторингу погашень. Це дозволяє підвищити ефективність, зменшити помилки та покращити клієнтський досвід [14].

Звичайно, кредитні механізми є більш широкими як з точки зору кола кредитних відносин, що охоплюються, такі з точки зору об'єктів, що беруть у них участь. Вони також обов'язково включають кредитне регулювання, вплив якого проявляється одночасно на мікро–та макрорівні. На відміну від цього, механізми банківського кредитування підприємств більшою мірою діють на мікрорівні (хоча й перебувають під впливом макроекономічних умов та підпорядковуються вимогам макрофінансових регуляторів) і спрямовані на створення сприятливих умов для господарювання та подальшого розвитку як підприємств, так і банків. У цьому випадку дії держави та регуляторів є опосередкованими і проявляються у створенні законодавчої бази та єдиних стандартів нормативного та інформаційного забезпечення.

Банківські методи фінансування підприємств спрямовані на створення умов співпраці між підприємствами та банками, які сприяють належному фінансуванню їх господарської діяльності, підвищенню ефективності та отриманню кредитних ресурсів для подальшого розвитку. Як зазначає М. Крупка, «фінансово–кредитні методи покликані відповідати завданням економічної політики у вигляді конкретні способи дій, спрямовані на їх практичне досягнення» [15, с. 59]. У даному випадку слід говорити про питання, що визначаються на мікрорівні по відношенню до підприємств та їх кредиторів. Це способи дій, пов'язані з використанням позикового капіталу, сформованого в банку шляхом передачі його підприємству в тимчасове та ефективне користування.

Основними завданнями, які мають бути досягнуті в результаті застосування таких методів, є належне функціонування підприємств, подальший розвиток підприємств, збільшення обсягів виробництва, удосконалення технологічних процесів, впровадження інновацій у виробництві, управлінні та фінансах за умови формування кредитного портфеля банку з оптимальним співвідношенням ризику та дохідності та підвищення ефективності кредитування.

Впровадження нової системи має на меті формування достатнього обсягу кредитних ресурсів для підвищення ефективності та, в кінцевому підсумку,

зростання фінансових результатів діяльності. Все це, разом з розвитком банківської системи та покращенням кредитної діяльності банків, що призводить до збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції.

Основні інструменти банківського механізму кредитування:

- кредитні договори – юридичні документи, що закріплюють умови кредиту;
- гарантії та забезпечення – застави, поруки, страхування кредитів;
- аналіз і моніторинг – системи оцінки платоспроможності та контролю виконання зобов'язань;
- системи нарахування і стягнення – інструменти розрахунку відсотків і контролю платежів;
- системи управління ризиками – механізми, які знижують кредитні ризики через аналіз і оцінку потенційних проблем.

Сукупність методів банківського кредитування визначається формами та видами кредиту, методами та умовами кредитування, а також суб'єктним складом кредитних відносин. Тобто спосіб дії щодо досягнення достатнього рівня забезпеченості підприємства кредитними ресурсами залежить від того, хто, як, на яких умовах та яким чином може надавати йому кредит.

Банківський механізм кредитування – це комплексний процес, який об'єднує оцінку, управління та моніторинг кредитних ризиків із задоволенням потреб клієнтів у фінансуванні. Завдяки поєднанню різноманітних інструментів, систем захисту та контролю цей механізм забезпечує стабільність банку та довіру позичальників.

Висновки до розділу 1.

Банки та банківське кредитування відіграють фундаментальну роль у підтримці економічної стабільності та розвитку. Банки виступають фінансовими посередниками, які акумулюють тимчасово вільні кошти населення та бізнесу і спрямовують їх на кредитування підприємств і приватних осіб. Це сприяє

зростанню економіки, розвитку бізнесу, створенню робочих місць та підвищенню якості життя громадян.

Банківське кредитування дозволяє підприємствам інвестувати в інновації, розширювати виробництво та реалізовувати масштабні проєкти. Для населення кредити дають можливість задовольнити особисті потреби, такі як купівля житла, автомобілів, оплата освіти тощо. Завдяки кредитним інструментам забезпечується безперервний обіг фінансових ресурсів, що підвищує купівельну спроможність і стимулює економічну активність.

Сьогодні кредити банків, забезпечуючи господарську діяльність організації, сприяють їх розвитку, збільшення обсягів виробництва продукції, робіт, послуг. Значення кредитів банку як додаткового джерела фінансування комерційної діяльності особливо проявляється на стадії становлення організації, яке використовує кредитні ресурси при здійсненні довгострокових інвестицій, спрямованих на створення нового майна (при капітальних інвестиціях). На цьому етапі величезне значення мають довгострокові кредити банків. Короткострокові кредити допомагають підприємству постійно підтримувати необхідний рівень оборотних коштів, сприяють прискоренню оборотності засобів підприємства.

Важливо, що ефективне банківське кредитування вимагає надійного механізму управління ризиками, оцінки платоспроможності позичальників і моніторингу кредитів. Це забезпечує фінансову безпеку банку і знижує ризик неповернення кредитів. Банківська система постійно вдосконалюється, впроваджуючи нові технології для спрощення процесів, підвищення зручності для клієнтів та посилення фінансової стабільності.

Таким чином, банки та банківське кредитування не лише забезпечують економічне зростання, але й підвищують добробут громадян і зміцнюють фінансову стійкість суспільства в цілому.

РОЗДІЛ 2

МОНІТОРИНГ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ПРОТЯГОМ 2020-2023 РР.

2.1. Аналіз стану та динаміки розвитку кредитної діяльності банків в Україні

Особливості ринку банківських продуктів і послуг кожної країни визначаються економічною ситуацією, політичним кліматом, споживчими настроями, позицією країни на міжнародній арені та багатьма іншими факторами. Тим не менш, глобальні тенденції, такі як поява і розвиток нових технологій та глобальні зміни в банківській системі, певною мірою впливають на всіх.

Якщо розглядати рейтинг банків світу за розміром активів та капіталу, то, на жаль, вітчизняні банки знаходяться далеко не серед найкращих. Це пов'язано з відносно короткою історією банківського сектору, вузьким спектром банківських продуктів та послуг, неефективним використанням сучасних технологій та економічними факторами.

Таблиця 2.1

Кількість банків в Україні протягом 2020-2023 рр.

Рік	Кількість діючих банків	З них іноземним капіталом
2020	75	35
2021	74	33
2022	71	33
2023	67	30

Джерело: складено автором на основі даних [22].

На табл. 2.1 можемо побачити, що станом на 1 січня 2020 року в Україні діяло 75 банки, з них з іноземним капіталом було 35. З кожним роком ці показники кількості мають тенденцію до зменшення, адже скорочення банків за 4 років становить майже 18% [16].

Комерційні банки відіграють важливу роль у функціонуванні кредитної системи. Банки працюють у різних сферах ринку боргових зобов'язань і капіталу, акумулюють кредитні ресурси та надають повний спектр фінансових послуг [17]. Доцільно провести аналіз банківського кредитування в Україні за період 2020-2023 рр. Необхідна інформація подана у табл. 2.2. Станом на 01.12.2020 року вітчизняними банками було надано кредитів у розмірі 1033539 млн. грн. У 2021 році обсяг наданих кредитів зменшився фізичним особам на 3%, а суб'єктам господарювання на 8%, порівняно з попереднім роком. Обсяг наданих кредитів на початок 2022 року збільшився на майже 11 % порівняно з 2021 роком у зв'язку з масовим поширенням пандемії Covid-19, яка загалом вплинула на економіку всього світу та України в тому числі. Втім, станом на 01.01.2023 року у порівнянні з 2022 роком обсяги наданих кредитів зменшились на 3 %. Найбільше зменшився обсяг наданих кредитів фізичним особам – на 13 %. Це, безпосередньо, пов'язано з вторгненням РФ на територію України, адже нестабільна політична ситуація всередині країни негативно вплинула на економіку, рівень життя, фінансовий стан та погляди громадян, а також на усі сфери діяльності країни.

Таблиця 2.2

Обсяг кредитування банками в Україні за період 2020-2023 рр., млн. грн

Дата	Надані кредити	Кредити суб'єктам господарювання	Кредити фізичним особам
на 01.01.2020	1033539	822020	206761
на 01.01.2021	963664	752503	199556
Відхилення 2021/2020	-7%	-8%	-3%
на 01.01.2022	1065347	795513	242633
Відхилення 2022/2021	11%	6%	22%
на 01.01.2023	1036129	801327	209944
Відхилення 2023/2022	-3%	1%	-13%
на 01.01.2024	1024852	783864	222590
Відхилення 2024/2023	-1%	-2%	6%

Джерело: складено автором на основі даних [22].

Частка кредитів банків серед джерел фінансування капітальних інвестицій сягнула історичного мінімуму у 5%. Попри незначне зростання кредитного портфеля за останні 2 роки, такі чинники як девальвація національної валюти та темпи інфляції є загрозою для виникнення ситуації дефіциту кредитних ресурсів, переглянути надані кредити у національній та іноземній валюті можемо на рис. 2.1.

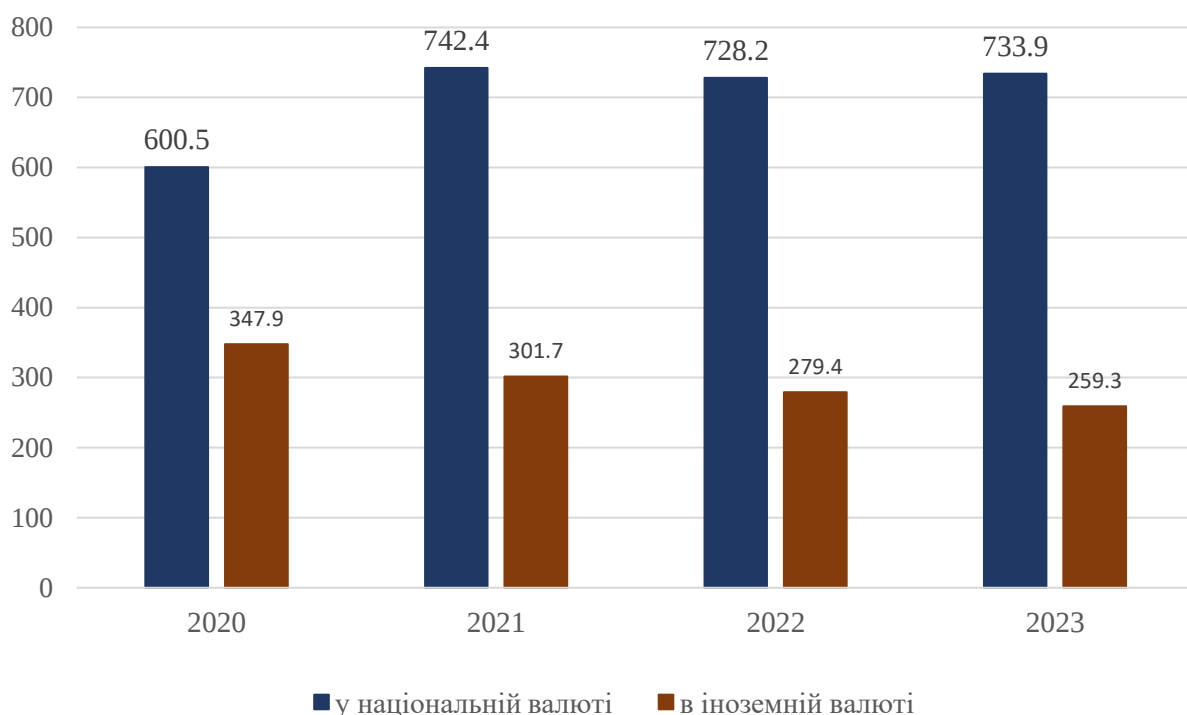

Рис.2.1 Динаміка наданих кредитів у національній та іноземній валюті за період 2020-2023 рр., млрд. грн.

Джерело: складено автором на основі даних [19].

Наочно можемо зробити висновок, що кредити в іноземній валюті з 2020 по 2023 роки мають властивість до зменшення, а саме на 25,46%. Кредитування у національній валюті коливаються, 2021 року збільшились на 19,11%, 2022 року у порівнянні з попереднім відбулося зменшення на 1,9%, у 2023 році збільшилось на 0,77%.

Кредити, надані банками фізичним особам та суб'єктам господарювання, є важливою частиною економічної діяльності країни. Найвищі темпи зростання на 23,99% відзначалися у 2021 р. У 2020 р. та 2022 р. показник темпів приросту кредитів, наданих фізичним особам, до попереднього періоду мав від'ємне

значення, що свідчить про нижчі обсяги кредитування за попередні роки, протягом 2022 року було надано кредитів у розмірі 1028852 млн. грн, що на 11 % менше ніж 2021 рік. У 2023 році це й показник також зменшився з попереднім роком на 0,8 %, а саме 8762 млн грн.

Станом на 01.01.2023 р. їх сума, порівняно з попереднім роком збільшилася на 8,36%, а їх частка в загальному кредитуванні майже досягла найвищих показників досліджуваного періоду. Слід наголосити, що частка кредитів, наданих фізичним особам, у загальній сумі кредитів протягом всього досліджуваного періоду перевищувала 20%, це продемонстровано на табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Динаміка кредитування фізичних осіб банківською системою України
протягом 2020-2023 рр.**

Показники	Досліджувані роки			
	2020	2021	2022	2023
Кількість діючих банків, одиниць	73	71	67	63
Кредити надані всього, млн грн	967095	1092983	1028852	1020090
У т.ч., кредити, надані фізичним особам, до попереднього періоду, %	201948	250405	210408	227997
Темп приросту кредитів, наданих фізичним особам, до попереднього періоду, %	-4,43	23,99	-15,97	8,36
Частка кредитів, наданих фізичним особам, у загальній сумі, %	20,88	22,91	20,45	22,35

Джерело: складено автором на основі даних [51].

У 2023 р. частка доходів від споживчого кредитування складає 82,92% від загальних кредитів, наданих домашнім господарства, що свідчить про високу важливість цього сегменту для банківських установ, детальніше можемо розглянути на табл. 2.4. Згідно даних наданих НБУ, у 2022 році суми кредитування

значно знизились порівнюючи з 2021 роком, а саме надані домашнім господарствам на 13,08%, споживчі на 11,90%, придбання та будівництво нерухомості на 25,29%, та інші види кредитування майже 5 %, причиною цього стала криза, яка спіткала економіку після початку повномасштабного вторгнення. У 2023 році, кредитування почало поступово відновлюватись, порівнюючи результати з 2022 роком, відбулося збільшення, а саме, споживче – 6,95%, на будівництво – 11,22%, інші кредити – 24,7%.

Таблиця 2.4

Обсяг кредитів, наданих домашнім господарствам у 2021-2023рр.

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн.	%
Кредити надані домашнім господарствам	254385	100,00	221105	100,00	236470	100,00
Зміна у річному обчисленні наданих кредитів, %	23,21		-13,08		6,95	
Споживчі кредити, %	214134	84,18	188656	85,32	196088	82,92
Зміна у річному обчисленні споживчих кредитів, %	25,43		-11,90		3,94	
На придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості	28560	11,23	21337	9,65	26523	11,22
Зміна у річному обчисленні кредитів на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості, %	-1,26		-25,29		24,31	
Інші кредити	11691	4,60	11112	5,03	13859	5,86
Зміна у річному обчисленні інших кредитів, %	71,21		-4,95		24,7	

Джерело: складено автором на основі даних [22].

Кредитами для фізичних осіб виступають: іпотечні кредити – для купівлі житла або його ремонту; автокредити – для придбання автомобілів; споживчі кредити – для покриття поточних витрат (лізинг, ремонти, навчання, медичні послуги тощо); кредити готівкою – для особистих потреб, що не потребують

спеціальних цілей. Збільшення кредитного портфелю мало місце у 16 установах, у 46 – відбулося зменшення цього показника. Громадяни кредитувалися переважно у таких банках як ПриватБанку, Універсалбанку, Ощадбанку, А-банку та Укргазбанку. Проте, незважаючи на ризики війни, сумарний кредитний портфель банків у розрізі фізосіб збільшився на 14,5 млрд грн.

Війна також вплинула на такі банки, як Приватбанк, Універсалбанк, Ощадбанк, А-Банк та Укргазбанк. Однак, незважаючи на ризики війни, портфелі кредитів фізичним особам у цих банках зросли на 14,5 млрд грн. Незважаючи на зусилля уряду щодо підтримки корпоративного кредитування в рамках програми «5–7–9», ця сфера банківських операцій продовжує скорочуватися. Загалом кредитний портфель системи зменшився на 8,6 млрд. грн. та 170 млн. євро. У розрізі окремих банків кредитний портфель збільшився у 28 банках і зменшився у 37 банках, при цьому найбільше у 2023 році зросли корпоративні кредитні портфелі ПриватБанку, ПУМБ, банку «Львів», Кредобанку, МТБ, банку «Південний», КІБ і банку «Восток». Банківська система забезпечила внутрішній грошовий обіг під час кризи, але в поточних умовах вона не може забезпечити довгострокове кредитування для стимулювання економіки. У 2024 році як і прогнозувалось відбулося збільшення програм кредитування фізичних осіб на тлі зменшення облікової ставки [20].

Обсяг чистого роздрібного гривневого кредитного портфеля збільшувалися три останні квартали року поспіль, за 2023 рік зростання становило 20,3%. Зростання відбувається переважно завдяки жвавому картковому кредитуванню рік – майже на половину, або на 6 млрд грн. Це відбулося завдяки кредитуванню за програмою “єОселя”, видача кредитів за якою становила 8,9 млрд грн за рік.

Чистий гривневий корпоративний кредитний портфель зростав протягом другого півріччя 2023 року, майже компенсувавши падіння початку року (– 0,7% за рік), детальніше на рис. 2.2. Збільшенню попиту на кредити сприяло також їхнє поступове здешевлення. Найшвидше зростали обсяги гривневих кредитів малим та середнім підприємствам (МСП) – на 12,4% за рік. Нині кредити МСП становлять

уже 57% у чистому гривневому кредитному портфелі бізнесу. Чверть кредитів МСП надані компаніям, що не належать до бізнес-груп [21].

У 2023 році якість портфеля повернулася до нормального рівня, а рівень дефолтів знизився в усіх сегментах. Коефіцієнт непрацюючих кредитів знизився до 37,4% на кінець року. Він знизився на 0,5 відсоткових пунктів у 4-му кварталі та на 0,8 відсоткових пунктів у 2023 році. Основним драйвером цієї зміни стало списання непрацюючих кредитів фізичних осіб, що зменшило частку непрацюючих кредитів у роздрібному портфелі на 3,2 в. п. у 4-му кварталі та на 6,9 в. п. за рік.

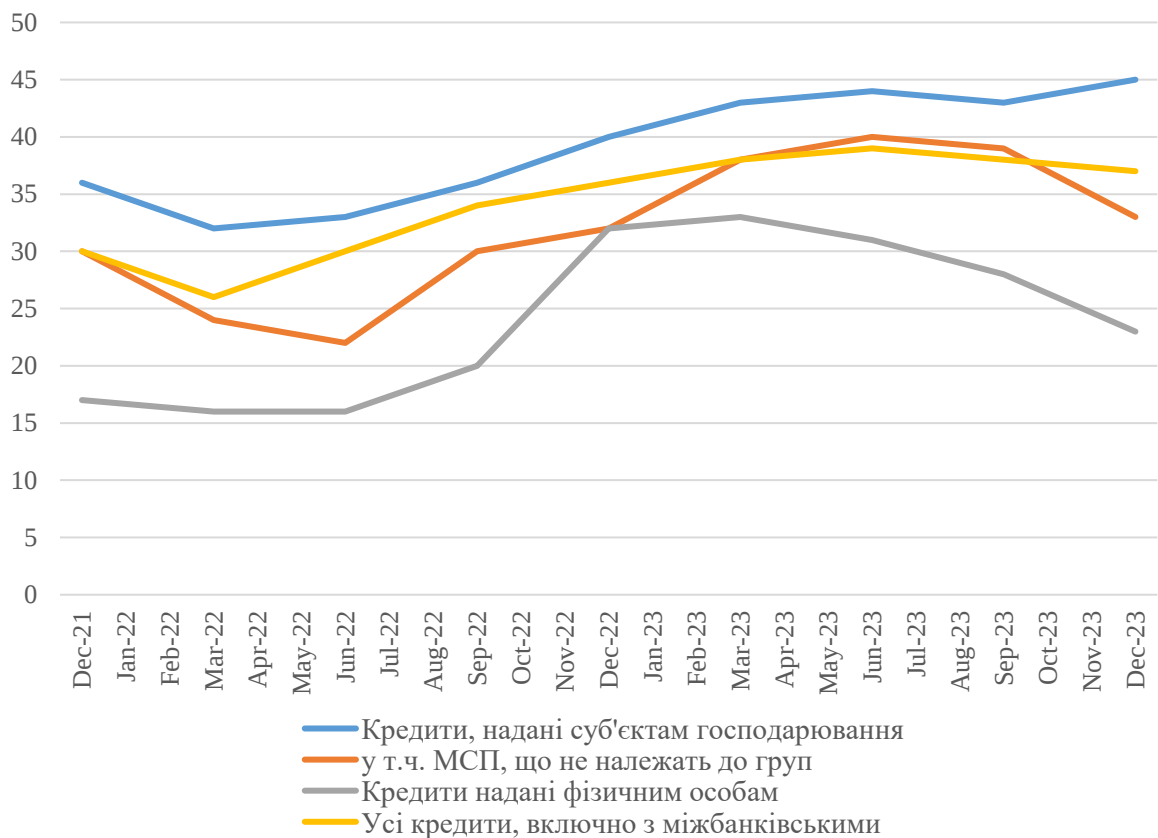

Рис. 2.2. Частка непрацюючих кредитів у портфелях банків з 2021-2023 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [21].

Частка непрацюючих кредитів юридичним особам росла на 0,3 в. п. за квартал і на 1,3 в. п. за рік [22]. Повномасштабне військове вторгнення Росії в Україну змінило тенденцію до поступового зниження коефіцієнта непрацюючих кредитів, яка тривала з 2018 року: за цей період обсяг непрацюючих кредитів скоротився майже на 300 млрд грн, а їхня частка в кредитному портфелі

зменшилася з 55% до 27% станом на 1 березня 2022р. За період з березня по травень 2022 р. коефіцієнт непрацюючих кредитів зменшився вдвічі. Коефіцієнт непрацюючих кредитів у березні-травні 2022 року залишався практично незмінним, зокрема завдяки дерегуляції оцінки кредитних ризиків. З червня 2022 року банки почали поступово визнавати непрацюючі кредити.

Станом на 1 січня 2023 року частка непрацюючих кредитів у банківському секторі зросла до 38% За період березень-грудень 2022 року обсяг непрацюючих кредитів збільшився на 127 млрд грн до 432 млрд грн. Близько 75% непрацюючих кредитів у банківському секторі зосереджено в державних банках, причому на Приватбанк припадає понад 40% [23].

З початку повномасштабної війни резерви за кредитами перевищили 100 мільярдів гривень і становили понад 12% кредитного портфеля банків на кінець лютого 2022 року. Внаслідок війни, економічної кризи та енергетичних потрясінь у країнах-окупантах потенційні втрати кредитного портфеля можуть сягнути 30%.

Вчасна оцінка кредитного ризику та, за необхідності, виважена реструктуризація є запорукою подальшої стійкості банків. Робота врегулювання непрацюючих кредитів, спричинена кривою, триватиме навіть після завершення гострої фази кризи. Зокрема, банкам доведеться оновити свої стратегії скорочення непрацюючих кредитів навіть після скасування або завершення воєнного стану. Це також стосується оновлення планів скорочення непрацюючих кредитів державних банків, затверджених Радою з фінансової стабільності. Виконання цих планів є передумовою підвищення інвестиційної привабливості в майбутньому.

2.2. Аналіз фінансово – економічної діяльності банку

Досліджуваний банк є одним із найбільших гравців на банківському ринку національної економіки, який займає провідні позиції на ринку фінансових послуг. АТ КБ «ПриватБанк» був заснований у 1992 році, а з 2016 року став державним після націоналізації, що була обумовлена фінансовими труднощами і необхідністю стабілізувати його діяльність. Сьогодні АТ КБ «ПриватБанк» є важливим

елементом банківської системи України та відіграє значну роль в економіці країни [24].

2023 рік – став найприбутковішим за всю історію існування даного банку – чистий прибуток у 2023 рік становив 37,8 млрд. грн. – це найвищий фінансовий результат діяльності даного Банку за всі роки його існування, на 7,57 млрд грн, або на 25%, перевершує фінансові результат 2022 року. З рис. 2.3 можемо порівняти різницю прибутку з іншими передовими банками країни.

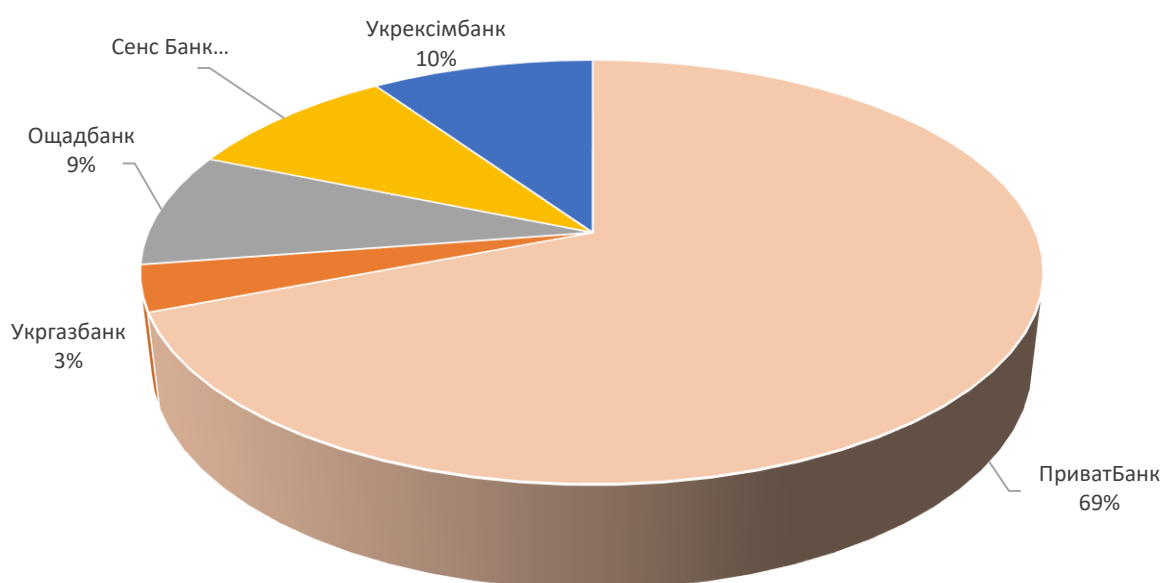

Рис. 2.3. Банки-лідери за прибутком 2023 рік

Джерело: складено автором на основі даних [27].

Минулого року, після зростання на 34,9% у 2022 році, активи АТ КБ «ПриватБанк» збільшилися ще на 26,5% до 685,1 млрд грн, що зробило його лідером ринку за цим показником. У 2023 році чистий процентний дохід банку зріс на 19,7 млрд грн (49,4%) до 59,6 млрд грн. Це відбувалось завдяки сприятливій процентній політиці Національного банку України. У той же час комісійний дохід підріс на 20 % до 24,4 млрд грн. За даними державного банку, чистий роздрібний кредитний портфель збільшився на 39% до понад 60 млрд грн у 2023 році, тоді як обсяг кредитів бізнесу зріс на 23% до понад 30 млрд грн.

На основі аналізу, який відображено на табл. 2.5 необхідно відзначити те, що в 2021 році обсяг активів АТ КБ «ПриватБанк» становив 407256669 тис. грн. На кінець 2022 року активи банківської установи підвищились, у порівнянні з минулим роком, на 142417358 тис. грн або 34,97 % та склали 549674027 тис. грн. Станом на 01.01.2024 року активи фінансової установи зросли на 136939264 тис. грн або 24,91 % та склали 686613291 тис. грн [25].

Грошові кошти та їх еквіваленти АТ КБ «ПриватБанк» на кінець 2021 року склали 28117656 тис. грн. Вони збільшились в 2022 році, на 12449118 тис. грн або 44,28 % та склали 40566774 тис. грн. В 2023 році, грошові кошти банку збільшилися на 39081328 тис. грн або 96,34 %.

Таблиця 2.5.

**Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2023 рр., млн.
грн.**

Активи	млн. грн	млн. грн	млн. грн	млн. грн	Абсолютне відхилення		
	2020	2021	2022	2023	21/20	22/21	23/22
Готівкові кошти і їх еквіваленти	45897	49911	52835	96380	4017	2924	43545
Кредити та аванси банкам	27118	25059	26243	103837	-2059	1184	77594
Кредити та аванси клієнтам	59544	55021	68218	68084	-4523	13197	-134
Інвестиції в цінні папери	152157	221661	222277	239752	69504	616	17475
Інвестиційна нерухомість	2279	2933	1989	2155	654	944	166
Нематеріальні активи	648	953	1288	1389	305	335	101
Основні засоби	5832	6689	6074	5229	857	-615	-845
Інші нефінансові активи	10529	10128	9713	9189	-401	-415	-524
Інші активи	5722	10170	12659	14581	4448	2489	1922
Всього активів	309723	382525	401296	54596	72802	18771	139300

Джерело: складено автором на основі даних [25].

Фінансові активи АТ КБ «ПриватБанк», що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток на кінець 2021 року склали 93096372 тис. грн. В 2022 році відбулося зростання вказаного показника на 2619844 тис. грн або 2,81 %. Його значення склало 95716216 тис. грн. На кінець 2023 року фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю склали 100376470 тис. грн, та зросли, протягом року на 4660254 тис. грн або 4,87 % [26].

Кошти в інших банках, в 2021 році, склали 25839685 тис. грн. Зростання коштів в інших банках в 2022 році склало 133,11 % або 34394061 тис. грн. Їх вартість на кінець року склала 60233746 тис. грн. В 2023 році кошти АТ КБ «ПриватБанк», які розміщені в інших банках зросли на 14827712 тис. грн або 24,62 %, в порівнянні з попереднім періодом і склали 75061458 тис. грн.

Цінні папери АТ КБ «ПриватБанк», які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід на кінець 2021 року склали 129074136 тис. грн. Їх вартість зросла, протягом 2022 року, на 14845664 тис. грн або 11,50 % і склала 143919800 тис. грн. В 2023 році показник збільшився на 27550847 тис. грн або 19,14 % та склав 171470647 тис. грн та зріс.

Інвестиційна нерухомість АТ КБ «ПриватБанк» в 2021 році склала 1989030 тис. грн. В 2022 році року інвестиції банку в нерухомості збільшилися на 165717 тис. грн або 8,33 % та склали 2154747 тис. грн. В 2023 році банк інвестував в нерухомість 2339766 тис. грн, що більше за попередній рік на 185019 тис. грн або 8,59 % [27].

Дебіторська заборгованість АТ КБ «ПриватБанк» щодо поточного податку на прибуток в 2021 році склала 9977735 тис. грн. В 2022 році дебіторська заборгованість з податку на прибуток збільшилася на 2073577 тис. грн або 20,78 % та склала 12051312 тис. грн. протягом 2023 року АТ КБ «ПриватБанк» вдалося зменшити дебіторську заборгованість щодо податку на прибуток на 12047696 тис. грн або 99,97 %. Її обсяг склав 3616 тис. грн на кінець року. В 2022 році банківська установа мала 1100185 тис. грн відстрочених податкових активів, які на кінець 2023 року зросли на 851147 тис. грн або 77,36 % та склали 1951332 тис. грн.

Зобов'язання банку, протягом аналізованого періоду, мали тенденцію до зростання. Зокрема в 2021 році зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» склали 340642144 тис. грн. На кінець 2022 року, зобов'язання банку склали 491885208 тис. грн та зросли протягом року на 151243064 тис. грн або 44,0 %. На кінець 2023 року зобов'язання установи склали 601768639 тис. грн. Їх вартість на кінець року зросла, в порівнянні з минулим роком, на 109883431 тис. грн або 22,34 %. Це ми можемо прослідкувати на табл. 2.6.

Кошти банків на кінець 2021 року склали 2532 тис. грн. В 2022 році кошти банків зменшилися на 2203 тис. грн або 87,01 % та склали 329 тис. грн. Кошти банків в 2023 році становили 486 тис. грн, а їх сума зросла, в порівнянні з 2022 роком, на 157 тис. грн або 47,72 %.

Таблиця 2.6.

**Структура та динаміка зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» за період
2020-2023рр.**

Активи	млн. грн	млн. грн	млн. грн	млн. грн	Відносне відхилення, %			Структу- ра, %
	2020	2021	2022	2023	21/20	22/21	23/22	
Кошти банків	201	2	3	0	1,0	150,0	0,0	0,0
Кошти клієнтів	240621	312708	325303	471970	130,0	104,0	145,1	97,8
Відстрочені податкові зобов'язання	121	146	159	0	120,7	108,9	0,0	0,0
Інші фінансові зобов'язання	2639	4059	3770	2634	153,8	92,9	69,9	0,5
Забезпечення	2363	10687	3651	5804	452,3	34,2	159,0	1,2
Інші нефінансові зобов'язання	1528	2098	1795	2271	137,3	5,6	126,5	0,5
Інші зобов'язання	7721	0	0	128	0,0	0,0	0,0	0,0
Разом зобов'язань	255194	329700	334681	482807	129,2	101,5	144,3	100,0

Джерело: складено автором на основі даних [25].

Резерви за зобов'язаннями АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2023 року зменшилися на 365877 тис. грн або 6,3 % та склали 5437546 тис. грн. Інші фінансові зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк» на кінець 2021 року, склали 10617547 тис. грн. На кінець 2022 року, їх сума зросла на 2604833 тис. грн або 24,53 % та склала 13222380 тис. грн. Протягом 2023 року, інші фінансові зобов'язання банківської установи зменшилися на 158524 тис. грн або 1,2 % та склали 13063856 тис. грн. Інші зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк», протягом 2021-2023 років мали тенденцію до зростання. Так їх сума на кінець 2021 року склала 3949108 тис. грн. В 2022 році, їх сума зросла на 191358 тис. грн або на 4,85 %. На кінець 2023 року значення показника збільшилося на 242549 тис. грн або 5,86 % та склало 4383015 тис. грн. Субординований борг АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2021-2023 років збільшився з 227304 тис. грн до 316500 тис. грн.

За 2020-2023 роки власний капітал АТ КБ «ПриватБанк» характеризується тенденцією як до зростання, так і до спадання. Станом на кінець 2021 року власний капітал банку склав 66614525 тис. грн. Зменшення власного капіталу банку, в 2022 році склало 8825706 тис. грн або 13,24 %. Власний капітал банку в 2022 році склав 57788819 тис. грн. Протягом 2023 року власний капітал установи зріс на 27055833 тис. грн або 46,81 % і склав 84844652 тис. грн. Динаміка власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» в 2020-2023 роках наведено на табл. 2.7.

Таблиця 2.7.

Структура та динаміка власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2023 рр.

Активи	млн. грн	млн. грн	млн. грн	млн. грн	Відносне відхилення, %		
	2020	2021	2022	2023	21/20	22/21	23/22
Статутний капітал	206060	206060	206060	206060	100,0	100,0	100,0
Емісійний дохід	23	23	23	2я3	100,0	100,0	100,0
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	100,0	100,0	100,0
Інші резерви	-660	-2248	-4091	-15168	340,6	182,0	370,8

Резерви та інші фонди банку	6850	8481	9696	11449	123,8	114,3	118,1
Накопичений дефіцит	-169918	-171665	-157247	-156749	101,0	91,6	99,7
Разом власного капіталу	54529	52825	66615	57789	96,9	126,1	86,8

Джерело: складено автором на основі даних [25].

За період 2020-2023рр, статутний фонд у розмірі 206060 млн. грн, емісійний дохід 23 млн. грн та результат від операцій з акціонером залишились незмінними. Резерви та інші фонди банку мали тенденцію до збільшення, за три роки на 4599 млн. грн, або 40,17%. Накопичений дефіцит зменшився за цей період на 7,16%. Власний капітал у 2023 році становить 57789 млн, що на 3260 млн. грн, або 5,6 %, більше за суму у 2020 році.

Резерви та інші фонди АТ КБ «ПриватБанк» на кінець 2021 року становили 9696019 тис. грн. В 2022 році значення показника має тенденцію до зростання, а саме на 1752520 тис. грн або 18,07 %. На кінець року його значення склало 11448539 тис. грн. Зростання резервів та інших фондів банку, в 2023 році, склало 1509899 тис. грн або 13,18 %. А його значення, на кінець року, склало 12958438 тис. грн.

Резерви переоцінки АТ КБ «ПриватБанк» в 2021 році склали 8082924 тис. грн. Значення показника, на кінець 2022 року, зменшився на 11076663 тис. грн або 137,03 % та мало від'ємне значення в сумі 2993739 тис. грн. Резерви переоцінки банку в 2023 році зросли, в порівнянні з 2022 роком, на 13426113 тис. грн або 448,47 % та склали 10432374 тис. грн. На кінець 2021 року АТ КБ «ПриватБанк» мав непокритий збиток в сумі 157246851 тис. грн. Протягом 2022 року розмір непокритий збитку фінансової установи зменшився на 498436 тис. грн або 0,31 % і склав 156748415 тис. грн. На кінець 2023 року сума нерозподіленого збитку АТ КБ «ПриватБанк» склала 144628594 тис. грн. Його значення протягом 2023 року зменшилася на 12119821 тис. грн або 7,73 %.

Отже, у 2023 році АТ КБ «ПриватБанк» здійснював ефективну діяльність, збільшивши чистий портфель роздрібних кредитів банку, на 39 %, до понад 60000000 тис грн та чистий портфель кредитів для бізнесу на 23 %, до понад 30000000 тис грн. Загальні активи АТ КБ «ПриватБанк» зросли майже на 25 %, досягши 686613291 тис грн. Банківська установа, в 2023 році, залишається беззаперечним лідером на ринку фінансових послуг, обслуговуючи понад 18 мільйонів українців, що перебувають як на території країни, так і за кордоном.

Висока довіра фізичних та юридичних осіб до АТ КБ «ПриватБанк» та стабілізація економічної ситуації в країні дозволили установі, в 2023 році, збільшити обсяги депозитів на 84815143 тис. грн (18,24 %) до 549686644 тис. грн.

Таке зростання масштабів діяльності банку призвело до збільшення чистого процентного доходу банку на 16700000 тис. грн. Ще 3003552 тис. грн приросту чистого процентного доходу банку, вдалося забезпечити завдяки процентній політиці, що реалізовувалась Національним банком України [28]. Чистий комісійний дохід зріс на 19,56 %, досягши 24438766 тис. грн. В умовах зростання діяльності, операційні витрати перебували під постійним контролем банківської установи. Якість кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» поступово покращилися, що забезпечило значну економію коштів за витратами на формування резервів

2.3. Аналіз кредитного портфелю банку

Аналіз кредитного портфеля банку необхідно проводити з метою виявлення та оцінки кредитного ризику банку, а також для підвищення прибутковості та ефективності його кредитної діяльності. Метою є збільшення прибутковості та підвищення ефективності кредитної діяльності в майбутньому [29].

Чисті кредити представлені кредитним портфелем банку. Він складається з кредитів фізичним, юридичним особам та кредитним організаціям. На рис. 2.4 можемо аналізувати кредитний портфель в активах банку за 2020-2023 рр., де вони

зросли на 297425 млн. грн, або на 43,73% 2023 порівняно з 2020 роком та склали 680068 млн. грн [30].

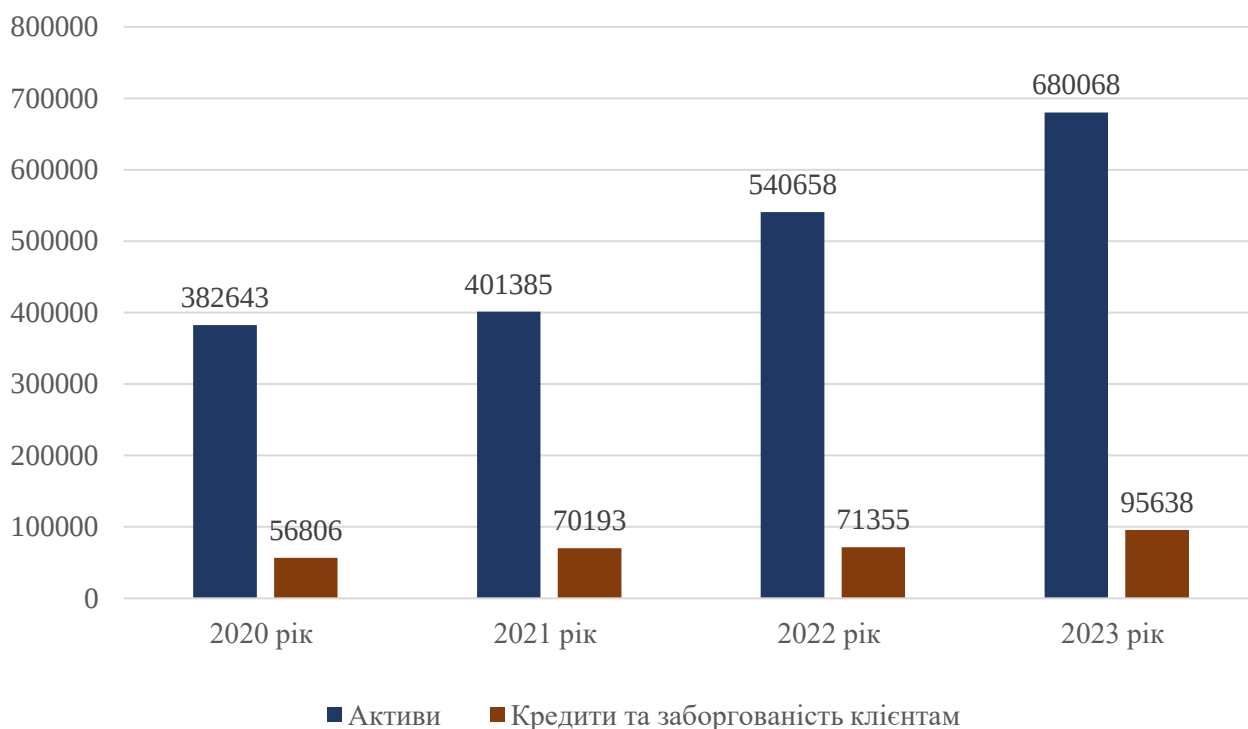

Рис. 2.4. Динаміка частки чистої позичкової заборгованості в активах банку в період з 2020-2023 рр.

Джерело: складено автором на основі даних [30].

Кредити та аванси клієнтам зросли з 56806 млн. грн. до 95638 млн. грн. у 2023 році порівняно з 2020 роком. Частка кредитів в активах не має чіткої тенденції. У 2023 році вона становила 14,06%, що менше, ніж у 2020 році.

Зменшення частки кредитів свідчить про зменшення частки кредитного портфеля у відсотках до загальних активів. Таке зниження частки кредитного портфеля в загальних активах банків може бути зумовлене зниженням попиту на кредити з боку юридичних та фізичних осіб [31]. Ця тенденція також може бути пов'язана з посиленням контролю банків за платоспроможністю своїх клієнтів.

Таблиця 2.8

Структура виданих кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за видами економічної діяльності (млн. грн)

Економічна діяльність	2021	Питома вага	2022	Питома вага	2023	Питома вага
Сільське господарство	3590,9	2,02%	12781,43	5,13%	12547,78	4,61%
Виробництво харчових продуктів	321,3	0,18%	724,49	0,29%	986,85	0,36%
Виробництво паперових виробів	209,7	0,12%	30 6,97	0,12%	324,54	0,12%
Виробництво машин і устаткування	343,9	0,19%	401,70	0,16%	468,30	0,17%
Виробництво меблів	128,1	0,07%	176,32	0,07%	252,08	0,09%
Виробництво будівель	5856,0	3,29%	6070,42	2,43%	6139,65	2,26%
Спеціалізовані будівельні роботи	3307,7	1,86%	3237,84	1,30%	3316,13	1,22%
Оптова торгівля	33920,5	19,06%	33942,14	13,61%	36045,98	13,26%
Роздрібна торгівля	99856,8	56,12%	96364,54	38,64%	96820,59	35,61%
Складське господарство	4683,5	2,63%	4776,01	1,92%	5397,58	1,99%
Надання фінансових послуг	0,7	0,00%	0,002	0,00%	1458,94	0,54%
Операції з нерухомим майном	10098,0	5,67%	14607,63	5,86%	14909,75	5,48%
Оренда, прокат, лізинг	4992,8	2,81%	5160,95	2,07%	5228,29	1,92%
Для фізичних осіб	10639,0	5,98%	70836,48	28,40%	88009,89	32,37%
Усього(з перерахованих статей)	177948,9	100,00%	249386,90	100,00%	271906,34	100,00%

Джерело: складено автором на основі даних [51]

З даних табл. 2.8 можемо визначити основні сфери кредитування АТ КБ «ПриватБанк»: кредити фізичним особам, роздрібна торгівля, оптова торгівля, операції з нерухомим майном, сільське господарство та будівництво будівель.

За аналізом структури наданих кредитів видно, що обсяг кредитування сільського господарства зростає протягом останніх трьох років, що є позитивним показником. Проте, відносний вклад цього виду кредитування у загальний портфель кредитів банку зменшився у 2023 році порівняно з попереднім роком. У 2023 році він становив 4,61%, у порівнянні з 5,13% у 2022 році та 2,02% у 2021 році. Це може вказувати на зростання різноманітності портфеля кредитів банку та розширення його діяльності на інші сектори економіки. Загалом, не зважаючи на зниження відносного вкладу, збільшення обсягу кредитування сільського господарства свідчить про певну підтримку цього сектору та зацікавленість банку у розвитку сільськогосподарської галузі [32].

За результатами аналізу структури кредитування будівництва будівель видно, що обсяг кредитів, наданих у цьому секторі, зросли протягом трьох років. Проте, відносний вклад будівництва будівель у загальний портфель кредитів банку знизився. У 2023 році цей сектор становив 2,26% портфеля кредитів, що менше, ніж 2,43% у 2022 році та 3,29% у 2021 році [33]. Зниження обсягів кредитування може бути пов'язане з низкою факторів, такими як зниження попиту на нове житло, підвищення процентних ставок за кредитами, зростання ризиків у будівельній галузі, застосування більш жорстких вимог до позичальників. Зменшення частки у загальному портфелі кредитів може бути пов'язане з зростанням кредитування інших галузей економіки. Зниження обсягів кредитування може негативно вплинути на будівельну галузь, що може призвести до зменшення темпів будівництва, зростання цін на нерухомість, зменшення кількості робочих місць, зменшення частки у загальному портфелі кредитів може призвести до перерозподілу ресурсів в рамках будівельної галузі .

За аналізом структури кредитування оптової торгівлі можна зробити наступні висновки. Попри невелике зниження участі оптової торгівлі в 63 загальному портфелі кредитів у 2023 році (13,26% порівняно з 13,61% у 2022 році), цей сектор залишається одним з найбільших отримувачів кредитів банку. Значний обсяг кредитів, наданих оптовим торговцям, свідчить про значну роль цього сектору в економіці [34]. Однак зберігається важливість постійного моніторингу ризиків,

пов'язаних з цією галуззю, оскільки зниження частки оптової торгівлі у загальному портфелі кредитів після 2021 року (19,06%) може вказувати на збільшення концентрації ризиків у цьому секторі.

Аналізуючи дані про роздрібну торгівлю за роками, можна зробити наступні висновки. За три роки спостерігалися певні коливання у величині кредитів, наданих роздрібній торгівлі, та в їх частці в загальній структурі кредитування. У 2021 році роздрібна торгівля отримала найбільший обсяг кредитів та складала 56,12% від загальної суми наданих кредитів [35]. Проте в наступні два роки, у 2022 та 2023 роках, спостерігалось зменшення як обсягу кредитів, так і частки в структурі. Це може вказувати на тимчасові тенденції в роздрібній торгівлі, можливо, пов'язані з кон'юнктурними або регуляторними факторами. Однак це також може вказувати на зміни в стратегії банку, спрямовані на диверсифікацію кредитного портфеля та зменшення концентрації ризиків.

За останні три роки спостерігалася певна динаміка в операціях з нерухомим майном. У 2023 році сума кредитів на такі операції становила 14909,75 млн. грн, що становить 5,48% від загальної суми наданих кредитів. У попередньому 2022 році ця сума склала 14607,63 млн. грн або 5,86% від загальної суми кредитів, тоді як у 2021 році обсяг кредитів на операції з нерухомим майном становив 10098,0 млн. грн, або 5,67% від загальної суми наданих кредитів. Така динаміка може свідчити про зростання інтересу до нерухомості протягом останніх двох років, що відображається в збільшенні обсягів кредитування в цьому секторі [37].

Проведемо структурний аналіз кредитного портфелю банку в розрізі наданих кредитів фізичним та юридичним особам після відрахування резерву під очікувані кредитні збитки, детальніше на табл. 2.9. Аналізуючи, можемо підсумувати, що загальна сума кредитів клієнтам у 2023 році зросла на 38832 млн. грн або 40,60% порівняно з 2020 роком та склали 95638 млн. грн.

Сума кредитів юридичним особам у 2023 році склала 35491 млн. грн., вона збільшилась на 20989 млн. грн. Питома вага кредитів юридичним особам у загальній сумі кредитів банку у 2023 році становила 37,11%, що на 11,58% більше порівнюючи з 2020 роком

Таблиця 2.9

Аналіз кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 рр., млн. грн

Показник	2020	2021	2022	2023	Відхилення	
					+, -	%
Всього кредитів та авансів клієнтам	56806	70193	71355	95638	38832	40,60
Кредити юридичним особам	14502	18537	28133	35491	20989	144,73
Питома вага кредитів юридичним особам у загальній сумі кредитів банку, %	25,53	26,41	39,43	37,11	11,58	45,35
Кредити фізичним особам	42303	51655	43222	60147	17844	42,18
Питома вага кредитів фізичним особам у загальній сумі кредитів банку, %	74,47	73,59	60,57	62,89	-11,58	-15,55

Джерело: складено автором на основі даних [32]

Сума кредитів фізичним особам у 2023 році зросла на 17844 млн. грн., або 42,18% порівняно з 2020 роком. Питома вага кредитів фізичним особам у загальній сумі кредитів банку у 2023 році становила 62,89%, що на 11,58% менше ніж у 2020 році [38]. Аналізуючи табл. 2.9. та рис. 2.5, можна зробити такі висновки: незважаючи на зменшення частки кредитування фізичних осіб та збільшення частки кредитування юридичних осіб у 2023 році, кредитування фізичних осіб все ще залишається домінуючим. Це може свідчити про те, що банки приділяють більше уваги та зосереджуються на кредитуванні фізичних осіб [39]. Однак зростання частки корпоративного кредитування може свідчити про те, що банки здійснюють певні зміни у напрямку до корпоративних клієнтів.

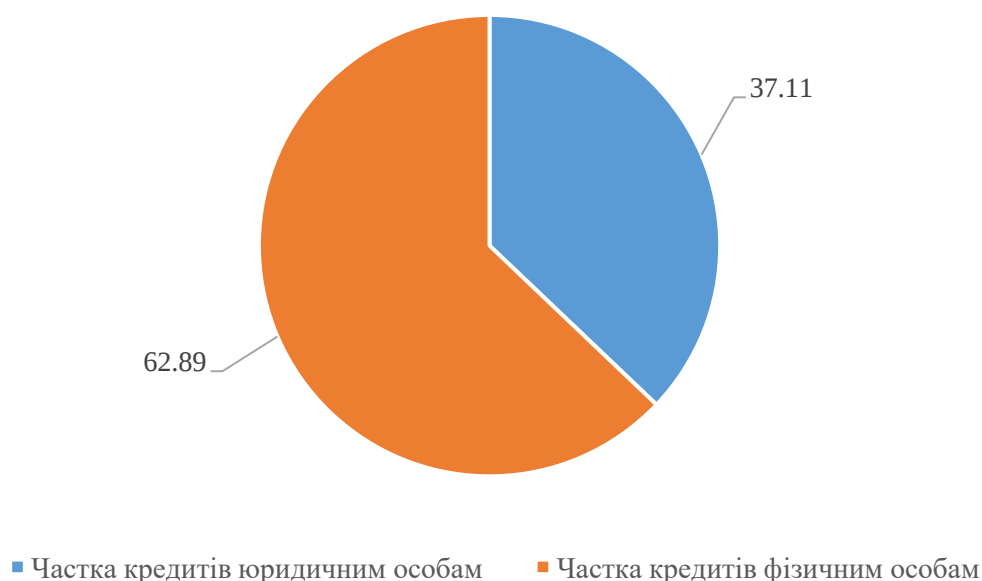

Рис.2.5. Структура кредитного портфеля в розрізі позичальників станом на 2023 рік, %

Джерело: складено автором на основі даних [22].

Після аналізу структури кредитів, пропонованих фізичним особам, найбільшу частку за весь аналізований період займають кредитні картки «Універсальна» та «Універсальна Gold» з кредитними лімітами, які станом на 2023 рік досягли 77,01% але знизившись в порівнянні з 2022 [39]. У загальному обсязі є показник надмірного зростання.

Наступним показником з великою часткою в структурі є іпотека, і станом на 2023 рік показники становлять 13,78%, що пропорційно знижується в порівнянні з 2019 роком ще й спостерігається скорочення обсягу надання даних кредитів. Питома вага споживчих кредитів в структурі загальному за період зросла та досягнули 7,94%, що на 1,86% більше ніж у 2019 році [40]. Авто в кредит та інші позики займають незначну частку у структурі. Автокредити зросли у структурі склавши у 2023 році 1,25% тоді як інші кредити мають тенденцію до зменшення та у 2023 році мали найнижче значення за весь аналізований період та склали 0,02%. Можна зробити висновок, що дані види кредиту мають значно менший попитом у позичальників АТ КБ «ПриватБанк» в порівнянні з попередніми проаналізованими кредитами, що може свідчити про більш не вигідні умови які

пропонує банк за даними кредитами. Для більш детального аналізу розглянемо рис. 2.6, де зображено структури кредитів клієнтам станом на 2023 рік.

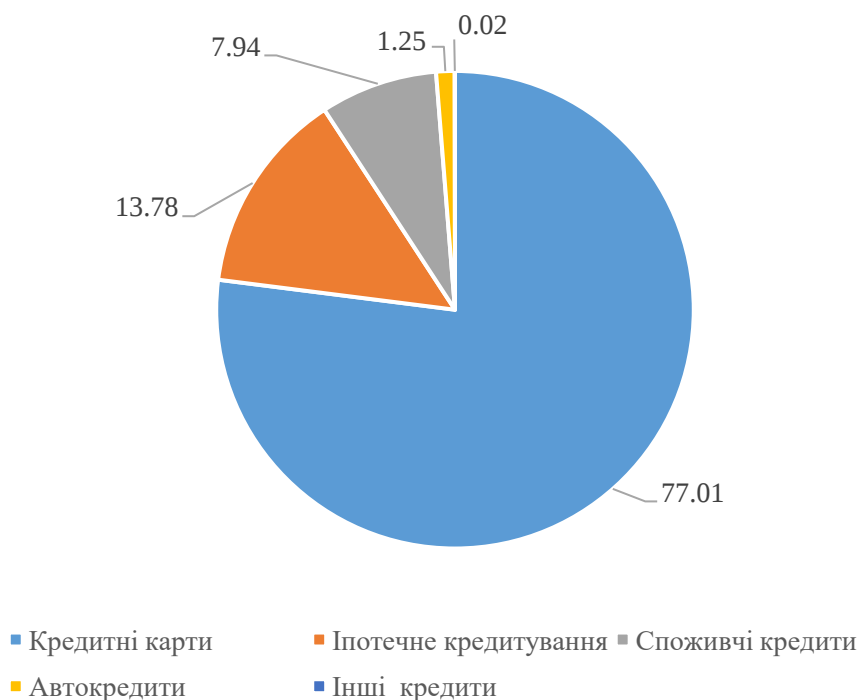

Рис.2.6. Структура кредитів наданих фізичним особам станом на 2023 рік, %

Джерело: складено автором на основі даних [22].

Провівши аналіз показників можемо стверджувати, що в структурі кредитів наданих фізичним особам у 2023 році більшу частину займають кредитні картки, іпотечні та споживчі кредити, що пов'язано з доступністю даних кредитів та лояльними умовами їх використання для населення.

З рис. 2.7 можемо підсумувати, що в структурі кредитів виданих юридичним особам у 2023 році переважають кредити АПК та харчова промисловість. З 2022 року кредитування цього сектору економіки різко зросло [38]. Його розвиток та підтримка мають велике значення, особливо під час воєнного стану, оскільки цей сектор важливий для економіки країни. В результаті ми можемо відстежувати не тільки числові показники, а й кількість кредитних програм, орієнтованих на агробізнес: «Кредити на придбання основних засобів», «Агро сезон», «Фінансовий лізинг», «КУБ» тощо.

Рис. 2.7. Структура кредитів наданих юридичним особам станом на 2023 рік, %

Джерело: складено автором на основі даних [22].

На основі аналізу кредитного портфеля банку можна зробити висновок, що кількість кредитів в активах зменшилася. Це може означати, що попит на кредити з боку бізнесу та фізичних осіб зменшився через низку факторів, як зовнішніх (воєнний стан, падіння доходів населення), так і внутрішніх (цінова політика банків, підвищення вимог до платоспроможності позичальників з метою уникнення ризиків).

Висновок до розділу 2.

Поточний стан і динаміка розвитку банківського кредитування в країні безпосередньо залежать від макроекономічних факторів, політичної ситуації, змін в регуляторному середовищі та зовнішньоекономічних впливів. Одним з ключових показників рівня розвитку банківської системи є банківські активи, які

мають тенденцію до зростання в період з 2020 по 2023 рік. Збільшення банківських активів у воєнний час відбувається з наступних причин: за рахунок збільшення вкладень у депозити інших банків та в оборотні депозитні сертифікати НБУ, обігові депозити НБУ, кредити, надані клієнтам, становлять майже половину банківських активів. Оскільки кредитування є основною функцією банківського сектору, на нього припадає майже половина банківських активів.

За результатами дослідження АТ КБ «ПриватБанк» було виявлено, що фінансовий стан банку є достатнім для здійснення діяльності банку на фінансовому ринку, про що свідчать дотримання рекомендованих значень розрахованих коефіцієнтів та отриманий, протягом 2020-2023 років, прибуток.

Ретельний аналіз кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» дозволяє виявити як позитивні моменти, так і проблеми в його формуванні та якості, а також сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення кредитної політики банку в сучасних умовах.

Можна зробити висновок, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» є прибутковим завдяки зростанню дохідності (2023 рік, коефіцієнт 0,72) та рентабельності операцій (2023 рік, коефіцієнт 0,65). Аналіз показників оцінки кредитного ризику свідчить про зниження всіх показників та загальну позитивну динаміку, в той час як коефіцієнт непрацюючих кредитів є від'ємним та високим.

Основними факторами, що впливають на формування та якість кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», є макроекономічна ситуація в країні, рівень доходів населення, фінансовий стан підприємств реального сектору економіки та ефективність внутрішніх процедур банку з управління кредитним ризиком.

Отже, АТ КБ «ПриватБанк» також виступає інвестором, що надає йому широкі можливості на фондовому ринку, змогу організовувати випуск цінних паперів, здійснювати операції з купівлі-продажу цінних паперів, розміщувати фінансові ресурси (капіталізувати їх) від власного імені, враховуючи ризики відображені на його фінансових результатах.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Проблемні питання банківського кредитування в Україні

Проблеми банківського кредитування в Україні створюють значні перешкоди для економічного розвитку та фінансової стабільності. Основні труднощі, такі як високі відсоткові ставки, велика частка проблемних кредитів, низький рівень довіри до банківської системи, обмежений доступ до кредитів для малого і середнього бізнесу, а також нестабільність національної валюти, обмежують доступність фінансування та стримують розвиток підприємництва [41].

Тільки через досконалу банківську систему та кредитування можна здійснити реструктуризацію економіки в цілому. Істотним є дефіцит позикового капіталу, який є зумовленим низькими доходами домогосподарств, недостатньою ефективністю економіки, відпливу капіталу за кордон, наявністю значних коштів поза банками, в тіньовій економіці. Це, в свою чергу, зумовлює застосування недостатньо ефективних методів кредитування. Серед них переважає короткострокове кредитування і зовсім низька частка середньо- і особливо довгострокових кредитів, кредит здебільшого використовується для покриття дефіциту оборотного капіталу, слабким є його вплив на здійснення структурних зрушень, підвищення науково-технологічного рівня виробництва, конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Ситуація, що склалася, не відповідає отриманому статусу країни з ринковою економікою й потребує розробки системи заходів, які б забезпечили розвиток кредитної системи для задоволення економічних агентів позиковим капіталом, підвищення темпів економічного зростання тощо [42].

Банківське кредитування в Україні стикається з низкою проблем, які обмежують його доступність, ефективність та впливають на розвиток економіки.

Ось основні проблеми банківського кредитування в Україні:

1. Високі відсоткові ставки: через економічну нестабільність, високі інфляційні очікування та ризики банки змушені встановлювати високі відсоткові ставки на кредити. Це робить кредитування малодоступним для багатьох підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, а також для фізичних осіб, високі ставки обмежують попит на кредити, знижують інвестиційну активність і стримують розвиток підприємництва.

2. Велика частка проблемних кредитів: банківська система України має високий рівень проблемних кредитів (NPLs – Non-Performing Loans), що становить значні ризики для фінансової стабільності банків. Проблемні кредити виникають через невиконання боргових зобов'язань позичальниками та економічну нестабільність, непогашені кредити змушують банки створювати резерви, що обмежує їх здатність надавати нові позики.

3. Низька довіра до банківської системи: через часті банкрутства банків, фінансові скандали та нестабільність багато клієнтів мають низький рівень довіри до банків і не поспішають брати кредити або зберігати свої кошти в банківській системі. Недовіра до банків гальмує кредитування, оскільки люди віддають перевагу альтернативним джерелам фінансування.

4. Недоступність кредитування для малого та середнього бізнесу (МСБ): Більшість банків надають кредити великим корпораціям через високі ризики, пов'язані з малими підприємствами. Багато МСБ не мають достатньої кредитної історії або застави, що обмежує їхній доступ до фінансування.

5. Залежність від застави та обмежені можливості забезпечення: багато кредитів вимагають застави (нерухомість, транспорт, обладнання), що є проблемою для клієнтів, які не мають достатніх активів для забезпечення. Це обмежує можливість доступу до кредитів для багатьох фізичних осіб та невеликих компаній. Відсутність альтернативних інструментів захисту від ризиків, таких як кредитні гарантії, погіршує доступ до кредитів.

6. Відсутність розвинених кредитних історій у позичальників: у багатьох українців та малих підприємств недостатня або відсутня кредитна історія, що робить їх менш привабливими для банків і ускладнює оцінку платоспроможності.

7. Корупційні ризики та неефективність судової системи: корупція та складність у вирішенні правових спорів знижують захист банківських інтересів. У разі проблем з погашенням кредитів банки стикаються з труднощами при зверненні до судів, що збільшує ризик втрат.

8. Низька доступність довгострокового кредитування. Банки часто зосереджені на короткострокових кредитах через невизначеність у прогнозах розвитку економіки та підвищені ризики. Це обмежує доступ до фінансування для довгострокових інвестиційних проєктів [43].

Також, можна підкреслити одну з найвпливовіших та масштабних проблем кредитування в Україні це війна з РФ, що призвела до зростання ризиків, підвищення процентних ставок, обмеження доступу до кредитів у постраждалих регіонах і валютні коливання зменшили доступність фінансових ресурсів для бізнесу та населення ускладнила діяльність банківської системи [44]. Проте впровадження державних програм підтримки, адаптація банків до нових умов і поступове відновлення економіки можуть допомогти банківській системі зберегти стійкість та виконувати свою ключову функцію в підтримці економічного розвитку країни .

Проблеми, які стоять перед українськими банками, не є неподоланими. Вони потребують лише формалізації і цілеспрямованої роботи як органів державної влади, так і самих комерційних банків. Професіоналізм і накопичений практичний досвід більшої частини теперішніх працівників банківської сфери дозволяють сподіватися, що з часом в Україні сформується повноцінна банківська система, яка буде здійснювати сприяння активному ринковому розвитку економіки країни .

Удосконалення кредитної політики вітчизняними банками повинно забезпечити оздоровлення фінансового сектору та відновлення темпів економічного зростання в Україні. Саме це є головним завданням в умовах

необхідності якнайшвидшого подолання наслідків фінансової кризи у вітчизняній економіці та запорукою забезпечення її подальшого розвитку.

Таким чином, подолання проблем у банківському кредитуванні є ключовим завданням для забезпечення стабільності фінансової системи та сприяння економічному зростанню в Україні.

3.2. Зарубіжний досвід кредитування успішного кредитування у світі

На сучасному етапі економічного розвитку важливе місце належить удосконаленню форм кредиту та формуванню ефективної кредитної системи. Зарубіжний досвід може допомогти в цьому, адже він демонструє успішні підходи до розвитку банківської системи, які можуть бути корисними для вдосконалення кредитування в Україні. Різні країни запроваджують ефективні практики, спрямовані на забезпечення доступності кредитів, зниження кредитних ризиків і підтримку економічного зростання. Ось основні приклади таких практик:

1. США: розвинена система кредитних історій та оцінки ризиків. У США створено надійну систему кредитних історій, що дозволяє банкам легко оцінювати ризики позичальників. Кредитні бюро, такі як Experian, Equifax і TransUnion, надають дані про кредитоспроможність, що дозволяє банкам встановлювати адекватні умови кредитування. Використання балів кредитної історії дозволяє банкам знижувати ризики та робить кредитування більш доступним для широких верств населення.

2. Німеччина: доступне кредитування для малого та середнього бізнесу (МСБ). У Німеччині існує розгалужена система підтримки МСБ через державні банки, такі як KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau). Цей банк пропонує пільгові кредити для бізнесу, зокрема для малих та середніх підприємств, стартапів і підприємців. KfW співпрацює з комерційними банками, надаючи їм фінансування на вигідних умовах, що знижує кредитні ставки для підприємців і сприяє розвитку малого бізнесу.

3. Японія: довгострокове кредитування з низькими ставками. Японські банки активно підтримують довгострокові кредити, особливо для стратегічно важливих галузей (технологічна, промислова, інфраструктурна). Центральний банк Японії проводить політику низьких процентних ставок, що дозволяє бізнесу отримувати доступ до дешевих довгострокових кредитів. Такий підхід сприяє економічному зростанню, інвестиціям в інновації та стабільності підприємств.

4. Велика Британія: регулювання споживчого кредитування та захист позичальників. У Великій Британії активно діють регулюючі органи, такі як Управління фінансового нагляду (FCA), які захищають права споживачів і забезпечують прозорість кредитних умов. Це допомагає уникати кредитного шахрайства та підвищує довіру до банківської системи. Строге регулювання умов споживчого кредитування сприяє прозорості, захищає позичальників від надмірної заборгованості та робить кредитування доступнішим.

5. Сінгапур: цифровізація банківських послуг. Банківська система Сінгапуру активно впроваджує цифрові технології, що полегшує кредитування. Наприклад, банки пропонують онлайн-заявки на кредити, що скорочує час і витрати на їх обробку. Крім того, цифрові системи скорингу дозволяють швидше оцінювати кредитоспроможність позичальників. Цифровізація робить банківські послуги доступними для більшої кількості клієнтів, зокрема для малих підприємств та молодих підприємців.

6. Польща: програми рефінансування та захист від валютних ризиків. Польські банки активно використовують програми рефінансування та пропонують кредити у національній валюті, щоб уникнути валютних ризиків. Відсоткові ставки прив'язані до національного ринку, що захищає позичальників від коливань обмінного курсу. Такий підхід є особливо важливим для країн з нестабільним валютним курсом і дозволяє уникати додаткових фінансових ризиків для позичальників.

7. Канада: високий рівень фінансової грамотності та доступність інформації. У Канаді держава активно підтримує програми підвищення фінансової грамотності населення, що сприяє відповідальному користуванню кредитами.

Банки і держава проводять освітні заходи, які допомагають людям краще розуміти умови кредитування та управляти своїми фінансами. Підвищення фінансової грамотності населення дозволяє знижувати ризик невиклат і покращує відносини між банками та позичальниками.

8. Італія: спеціалізовані кредитні програми для аграрного сектора. Італійські банки розробляють спеціалізовані кредитні продукти для аграрного сектора, зокрема з урахуванням сезонності та специфіки сільськогосподарської діяльності. Це дозволяє фермерам отримувати кредити з гнучким графіком виплат, що враховує сезонні доходи. Такі програми підтримки аграрного сектору підвищують його конкурентоспроможність і забезпечують стабільність у сільському господарстві [45].

Аналізуючи досвід провідних країн в організації і стимулюванні інноваційної діяльності, можна сказати, що не існує універсальної моделі, яка беззаперечно підійшла для реалізації в Україні. Українська модель інноваційно-інвестиційного розвитку має ґрунтуватися на вивченні позитивного та негативного досвіду зарубіжних країн, який демонструє успішні практики, які можуть бути адаптовані тут [46]. Зокрема, розвиток системи кредитних історій, підтримка малого та середнього бізнесу, цифровізація банківських послуг, запровадження програм рефінансування, низькі процентні ставки для стратегічно важливих галузей та підвищення фінансової грамотності є ефективними інструментами. Впровадження цих методів сприятиме стабільності, довірі до банківської системи та доступності кредитів для громадян і бізнесу в Україні.

3.3 Напрямки удосконалення та перспективи розвитку банківського кредитування в післявоєнний період

Удосконалення банківського кредитування в Україні є важливим елементом для зміцнення економіки, підтримки бізнесу та забезпечення фінансової стабільності країни. В умовах війни та економічної невизначеності банківська система України стикається з численними викликами: зростанням кредитних

ризиків, високими відсотковими ставками, нестачею капіталу та обмеженим доступом до зовнішніх джерел фінансування. Ці проблеми значно знижують доступність кредитів для підприємств і громадян, стримують інвестиції та розвиток підприємництва.

Вивчення і впровадження ефективних механізмів удосконалення кредитної політики є важливим завданням для України. Серед перспективних напрямів вдосконалення запровадження новітніх фінансових технологій, розширення програм пільгового кредитування, зниження кредитних ризиків, розвиток цифровізації банківських послуг та покращення доступу малого та середнього бізнесу до фінансових ресурсів [47].

Під час війни банки обережно починають кредитувати за споживчими програмами фізосіб. Проте вигідні умови, схоже, залишилися в довоєнному минулому. З початком агресії РФ у лютому 2022 року банки терміново припинили свої кредитні програми. Першими зникли з радарів довгострокові іпотечні та автомобільні позики. Припинилася і видача кредитів готівкою. З кредитними картками історія була складнішою – там банки індивідуально вирішували, що робити з тією чи іншою програмою, хтось просто прибирав ліміт з картки клієнта, а хтось зменшував ліміт у рази – наприклад, із 100 тис. грн до 5 тис. грн. «Вплив бойових дій та економічного спаду на якість кредитів розтягнеться в часі. Тому остаточні обсяги втрат від погіршення обслуговування позик можна визначити тільки з часом. Теперішня ситуація вимагає від банків ретельної оцінки фінансового стану боржників, виваженого використання інструментів кредитних 70 канікул і своєчасної реструктуризації боргів клієнтів, які цього потребують. Водночас фінустанови повинні зберігати консервативні підходи до оцінки ризиків і показувати справжній стан кредитного портфеля у звітності», – зазначають експерти Нацбанку в травневому «Огляді банківського сектора» [48].

Аналіз удосконалення банківського кредитування в Україні показує, що зміни в цій сфері є критично важливими для економічного зростання, підтримки підприємництва та фінансової стабільності країни. Впровадження вдосконалень у банківське кредитування має різноспрямований вплив, охоплюючи нові

технології, підвищення доступності кредитів та розвиток інструментів захисту банків від ризиків. Основні напрями та результати удосконалення банківського кредитування в Україні:

1. Цифровізація кредитних послуг. Впровадження цифрових технологій у банківській системі, таких як мобільні додатки для кредитування та онлайн-платформи для подачі заявок, суттєво скорочує час і витрати на обробку заявок. Це підвищує доступність банківських послуг для широких верств населення, включаючи віддалені регіони.

2. Підтримка малого і середнього бізнесу (МСБ). Удосконалення кредитування МСБ, зокрема через програми пільгового кредитування, такі як «Доступні кредити 5-7-9%», сприяє створенню робочих місць, зростанню ВВП і розвитку підприємництва. Завдяки державним гарантіям багато підприємців отримують доступ до фінансування, що позитивно впливає на економіку.

3. Покращення системи кредитних історій і обмін даними між банками. Удосконалення системи кредитних історій через розвиток кредитних бюро сприяє зниженню ризику неповернення позик і підвищує прозорість кредитних рішень. Банки отримують доступ до актуальної інформації про позичальників, що дозволяє їм приймати обґрунтовані рішення щодо кредитування.

4. Зниження кредитних ризиків через посилення управління ризиками. Впровадження сучасних інструментів аналізу ризиків, таких як скоринг, використання Big Data і штучного інтелекту, дозволяє банкам знижувати кредитні ризики та підвищувати надійність кредитного портфеля. Це сприяє фінансовій стабільності банківської системи.

5. Впровадження нових інструментів для захисту від валютних ризиків.

В умовах коливання валютного курсу банківська система України поступово переходить на кредитування в гривні, що знижує валютні ризики.

6. Підвищення фінансової грамотності населення. Програми підвищення фінансової грамотності дозволяють населенню краще розуміти умови кредитування, що сприяє зменшенню кількості неповернень і підвищенню відповідального використання фінансових послуг.

7. Реформування законодавчої бази. Реформи у банківському законодавстві, спрямовані на захист прав кредиторів, забезпечення прозорості кредитування і захист прав позичальників, підвищують довіру до банківської системи та знижують рівень кредитних ризиків [49].

Аналіз удосконалення банківського кредитування в Україні показує, що сучасні реформи позитивно впливають на доступність і безпеку кредитів для бізнесу та громадян. Впровадження цифрових рішень, розвиток пільгових програм, покращення управління ризиками та підвищення фінансової грамотності населення є важливими кроками на шляху до стабільного і надійного кредитування.

Проте існують і виклики, які потребують вирішення, зокрема подальша модернізація технологічної бази банків, вдосконалення законодавчої підтримки, забезпечення більшої доступності кредитів для МСБ та населення [50]. Успішне подолання цих викликів сприятиме зміцненню банківської системи, розвитку підприємництва і сталому економічному зростанню України.

Перспективи розвитку банківського кредитування в майбутньому для України свідчать про наявність широких можливостей для вдосконалення фінансової системи та підтримки економічного зростання. Розвиток цифрових технологій, розширення програм підтримки для бізнесу, управління валютними ризиками та підвищення фінансової грамотності є ключовими напрямками для подальших реформ. Реалізація цих ініціатив допоможе зробити банківське кредитування доступнішим, надійнішим і ефективнішим, що сприятиме стабілізації економіки України, відновленню інфраструктури та підвищенню добробуту населення.

Висновок до розділу 3.

Проблеми банківського кредитування є важливою темою для обговорення, оскільки вони безпосередньо впливають на економічну стабільність та розвиток як банківської системи, так і економіки загалом. Основним фактором покращення

стану вітчизняної банківської системи є довіра населення та його впевненість у стабільному стані економіки країни. Для підвищення доступності та ефективності кредитування необхідно працювати над зниженням процентних ставок, вдосконаленням механізмів оцінки кредитоспроможності позичальників, розширенням альтернативних форм фінансування, а також створенням стабільного економічного середовища. Крім того, важливим кроком є підвищення фінансової грамотності серед населення.

Зарубіжний досвід показує, що успішні банківські системи по всьому світу розвиваються на основі технологічних інновацій, адаптації до змінюваних економічних умов і потреб клієнтів, а також інтеграції із глобальними фінансовими та регуляторними стандартами. Важливим є баланс між ефективністю кредитування та ризиками, а також підтримка фінансової доступності для різних верств населення та секторів економіки. Якщо країна зможе знайти цей баланс,

У цілому, банківське кредитування в Україні має значний потенціал для розвитку, особливо в контексті економічного відновлення та технологічних змін. Тільки при умові комплексного підходу до покращення кредитної діяльності банку, та взяття досвіду від наших іноземних колег, в майбутньому нас очікує розвинена економіка з доступнішим, надійним і ефективним кредитуванням.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дослідження було зроблено наступні висновки. Банківська система є критично важливою для стабілізації економіки та забезпечення її зростання. Особливу увагу наразі слід приділяти кредитуванню населення, а також малих і середніх підприємств, оскільки вони становлять найбільш динамічний сектор економіки з великим потенціалом для відновлення економічного зростання. Це зумовлює необхідність впровадження низки державних програм кредитування як для фізичних, так і для юридичних осіб.

У першому розділі магістерської роботи було розглянуто такі поняття, як банк, кредит, банківський кредит, банківські операції, а також основні принципи банківського кредитування. Визначено роль кредитування для суспільства, що кредити дають можливість задовольнити особисті потреби, такі як купівля житла, автомобілів, оплата освіти тощо. Завдяки кредитним інструментам забезпечується безперервний обіг фінансових ресурсів, що підвищує купівельну спроможність і стимулює економічну активність.

Також визначено основну потребу у кредиті, не тільки фізичним особам а й суб'єктам господарювання, які сьогодні забезпечують господарську діяльність організації, сприяють їх розвитку, збільшення обсягів виробництва продукції, робіт, послуг. Значення кредитів банку як додаткового джерела фінансування комерційної діяльності особливо проявляється на стадії становлення організації, яке використовує кредитні ресурси при здійсненні довгострокових інвестицій, спрямованих на створення нового майна (при капітальних інвестиціях). На цьому етапі величезне значення мають довгострокові кредити банків. Короткострокові кредити допомагають підприємству постійно підтримувати необхідний рівень оборотних коштів, сприяють прискоренню оборотності засобів підприємства.

Другий розділ присвячено дослідженню організаційних та фінансово-економічних показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк» та його кредитному портфелю. Було проведено аналіз динаміки доходів, витрат та прибутку банку. Також досить явним є зростання чистого прибутку на 15,88% у 2023 році порівняно

з 2020 роком. Наразі спостерігається зменшення його процентних, адміністративних та інших операційних витрат. Було проведено аналіз балансу банку згідно з яким в активах банку переважають інвестиції в цінні папери, грошові кошти та їх еквіваленти а також кредити та аванси клієнтам та складають в структурі 39,97%, 22,39% та 13,53% відповідно. В пасивах переважають кошти клієнтам та складають 93,33%. Власний капітал в структурі пасивів складає 12,50%. В цілому структура балансу є досить збалансованою.

Провівши повний аналіз кредитного портфелю даного банку можна підкреслити, що він характеризується достатньо диверсифікованою структурою за видами кредитів, галузями економіки та типами позичальників. Водночас спостерігається певна концентрація у сфері кредитування фізичних осіб та станом на 2023 рік частка кредитів наданих фізичним особам у портфелі 56 складала 62,89%. Це може створювати підвищені ризики у разі погіршення платоспроможності населення. У кредитах наданих фізичним особам переважають кредитні картки та станом на 2023 рік склали 77,01% у загальній кількості кредитів наданих фізичним особам. У структурі кредитів юридичних осіб останні роки переважають кредити надані АПК та харчовій промисловості і у 2023 році склали 43,75%. Що говорить про орієнтування банку на кредитування Агробізнесу. Загальна якість кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» є задовільною, проте рівень непрацюючих кредитів залишається відносно високим та станом на 2023 рік склав 65,45% від кредитного портфелю. Це вимагає від банку ретельного моніторингу проблемної заборгованості та своєчасного формування резервів для покриття можливих втрат від знецінення кредитів. Зазначимо, що динаміка кредитного портфеля банку в цілому є позитивною, спостерігається стійке зростання обсягів кредитування як юридичних, так і фізичних осіб. Проаналізувавши показники прибутковості можемо зробити висновок, що кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» є прибутковим адже зростає дохід (у 2023 році показник склав 0,72) та прибутковість операції (у 2023 показник склав 0,65). Проаналізувавши показники оцінки кредитного ризику спостерігалось зменшення всіх показників, що в загальному є позитивною тенденцією, але

спостерігається негативне, високе значення коефіцієнту проблемних кредитів 57 Також ключовими факторами, що впливають на формування та якість кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», є макроекономічна ситуація в країні, рівень доходів населення, фінансовий стан підприємств реального сектору економіки, а також ефективність внутрішніх процедур банку з управління кредитними ризиками

В третьому розділі магістерської роботи досліджено проблеми банківського кредитування та шляхи їх вирішення. Це є важливою темою для обговорення, оскільки вони безпосередньо впливають на економічну стабільність та розвиток як банківської системи, так і економіки загалом. Основним фактором покращення стану вітчизняної банківської системи є довіра населення та його впевненість у стабільному стані економіки країни. Для підвищення доступності та ефективності кредитування необхідно працювати над зниженням процентних ставок, вдосконаленням механізмів оцінки кредитоспроможності позичальників, розширенням альтернативних форм фінансування, а також створенням стабільного економічного середовища. Крім того, важливим кроком є підвищення фінансової грамотності серед населення.

Зарубіжний досвід показує, що успішні банківські системи по всьому світу розвиваються на основі технологічних інновацій, адаптації до змінюваних економічних умов і потреб клієнтів, а також інтеграції із глобальними фінансовими та регуляторними стандартами. Важливим є баланс між ефективністю кредитування та ризиками, а також підтримка фінансової доступності для різних верств населення та секторів економіки. Якщо країна зможе знайти цей баланс,

У цілому, банківське кредитування в Україні має значний потенціал для розвитку, особливо в контексті економічного відновлення та технологічних змін. Тільки при умові комплексного підходу до покращення кредитної діяльності банку, та взяття досвіду від наших іноземних колег, в майбутньому нас очікує розвинена економіка з доступнішим, надійним і ефективним кредитуванням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія. Банк. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Банк> (дата звернення: 27.10.2024).
2. Осіта.ua. Банківська система. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/bank/19682/> (дата звернення 27.10.2024).
3. Банківська система : навч. посіб. / Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Львів: ЛНУ, 2020. 10 с.
4. Національний банк України. Історія банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/nbu-history> (дата звернення 27.10.2024).
5. Буковинська бібліотека. Поняття банківської системи, її розвиток та регулювання. URL: <http://buklib.net/books/27509/> (дата звернення 27.10.2024).
6. Благун І. І. Банківська система України в умовах турбулентності фінансового ринку: теорія, методологія, практика. Івано-Франківськ: ПНУ, 2020. 362 с.
7. Крамаренко О. М., Лаврентович Ю. І. Кредитування і контроль: навч. посіб. Миколаїв: НУК, 2011. 8 с.
8. Кудрявцев В. І. Класифікація способів забезпечення виконання кредитних зобов'язань. Юридична Україна. Київ, 2016. 22 с.
9. Кремень В. М., Кремень О. І., Гуляєва Л. П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. Проблеми економіки. № 3, 2020. 176-183 с.
10. Васильченко З. М. Банківська діяльність в умовах глобалізації економіки. Київ: Вісник Національного банку України, 2004. 124–130 с.
11. Вовчак О. Д., Миськів Г. В. Кредитні ресурси суб'єктів кредитного ринку: теоретико-методологічні підходи. Київ: Вісник Національного банку України, 2015. 35–39 с.
12. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0583-03/> (дата звернення 03.11.2024).

13. Івасів Б. С. Гроші та кредит: підручник. Київ: Кондор, 2008. 528 с.
14. Сутність та складові фінансово кредитного механізму інноваційного розвитку. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2009/8.pdf (дата звернення 03.11.2024).
15. Крупка М. І. Банківські операції : Підручник // М.І.Крупка, Є.М.Андрушак, Н.Г.Пайтра; [за редакцією д.е.н., проф. Крупки М.І.]. Львів : Видавничий центр, 2011. 59 с.
16. Сайти центральних банків. URL: <http://www.bis.org/cbanks.htm> (дата звернення 03.11.2024).
17. Довіра українців до НБУ. Fintech insider. URL: <https://fintechinsider.com.ua/za-rik-dovira-ukrayincziv-do-nbu-ta-bankiv-suttyeво-vpala/> (дата звернення 03.11.2024).
18. Рішення Правління Національного банку України «Про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «МІЖНАРОДНИЙ РЕЗЕРВНИЙ БАНК»» від 25.02.2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/25022022_91_rsh_bt.pdf?v=4 (дата звернення 03.11.2024).
19. Національний банк України. Наглядова статистика. Офіційний веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення 03.11.2024).
20. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/> (дата звернення 03.11.2024).
21. Mind. Рейтинг життєздатності банків- 2024. URL: <https://mind.ua/publications/20269589-rejting-zhittezdatnosti-bankiv-2024-perevirka-na-vitrivalist> (дата звернення 03.11.2024).
22. Фінансова фортеця України. Річний звіт 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2023.pdf (дата звернення 03.11.2024).
23. Огляд банківського сектору. Лютий 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-02.pdf (дата звернення 03.11.2024).

24. Національний банк України. Непрацюючі кредити. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення 03.11.2024).

25. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 рік та висновок незалежного аудитора. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 03.11.2024).

26. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2022 рік та висновок незалежного аудитора. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 03.11.2024).

27. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк» 2023 рік та висновок незалежного аудитора URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 10.11.2024).

28. Статут акціонерного товариства комерційного банку «ПриватБанк» (нова редакція) від 2019 р. URL: <D:\Users\dn170184kna1\Desktop\1.pdf> (дата звернення 03.11.2024).

29. Interfax. Новини економіки. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/962665.html> (дата звернення 03.11.2024).

30. Фінансова звітність банку за 2019. URL: https://static.privatbank.ua/files/Konsolidovaniy+richnij+zvit+za+2019+r..pdf?f_gl=1*1iamriw*_ga*NDA0MjA0ODQuMTY3Nzc0NjI4Ng..*_ga_C7N2L9YCQ9*MTcxNTc3NDU2MC42OS4xLjE3MTU3NzUxNTcuNjAuMC4w (дата звернення: 10.11.2024).

31. Миропольська М. В. Кредитний портфель комерційного банку та мікрофінансової організації : thesis. 2021. URL: <http://local.lib/diploma/Myropolska.pdf> (дата звернення 10.11.2024).

32. Кушнір С. О., Яреміна М. О. Необанки – банки майбутнього. 2023. № 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.12> (дата звернення: 10.11.2024).

33. Домаскіна О. О. Кредитний портфель банку : thesis. 2021. URL: <http://local.lib/diploma/Domaskina.pdf> (дата звернення 10.11.2024).

34. Приватбанк. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/tag-privatbank> (дата звернення: 26.04.2024).

35. Федина В. В. Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення. Підприємництво і торгівля. 2023. № 39. С. 223–228. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-27> (дата звернення 10.11.2024).

36. Фінансова звітність банку за 2018. URL: https://static.privatbank.ua/files/Konsolidovaniy+richnij+zvit+za+2018+r..pdf?f_gl=1*1iamriw*_ga*NDA0MjA0ODQuMTY3Nzc0NjI4Ng..*_ga_C7N2L9YCQ9*MTcxNTc3NDU2MC42OS4xLjE3MTU3NzUxNTcuNjAuMC4w(дата звернення: 10.11.2024).

37. Фінансова звітність банку за 2023. URL: https://static.privatbank.ua/files/Konsolidovanyy+richnyy+zvit+za+2023.pdf?f_gl=1*1d287qj*_ga*NDA0MjA0ODQuMTY3Nzc0NjI4Ng..*_ga_C7N2L9YCQ9*MTcxNTYzNzIzNy42Mi4xLjE3MTU2MzcyODUuMTIuMC4w (дата звернення: 05.11.2024).

38. Харченко А. М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. Вісник Університету банківської справи. 2020. № 2(38). С. 54–60. URL: [https://doi.org/10.18371/2221-755x2\(38\)2020219747](https://doi.org/10.18371/2221-755x2(38)2020219747) (дата звернення: 05.11.2024).

39. ПриватБанк. URL: <https://latifundist.com/kompanii/1359-privatbank> (дата звернення: 05.11.2024).

40. Миропольська М. В. Кредитний портфель комерційного банку та мікрофінансової організації : thesis. 2021. URL: <http://local.lib/diploma/Myropolska.pdf> (дата звернення 05.11.2024).

41. Лупенко Ю. О., Андрос С. В. Банківське кредитування аграрного сектору економіки: Економічний Вісник НТУУ «КПІ». 2019. № 16. С. 196–207.

42. Кузнєцова Л. В. Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектора економіки України // Л. В. Кузнєцова / Економічний простір. 2008. С. 107–115.

43. Зрозуміти та відпустити: Причини і результати «великого банківського очищення». НБУ. URL: <https://badbanks.bank.gov.ua/> (дата звернення 03.11.2024).

44. Кузнєцова Л. В. Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектора економіки України: Економічний простір. Львів : ДІА, 2008. 107 с.

45. Барановський О. І. Сьогодення світового ринку банківських послуг: Вісник НБУ. Київ, 2012. С. 18–23.

46. Стратегія розвитку банку до 2024 року. URL: <https://privatbank.ua/about>. (дата звернення: 03.11.2024).

47. Грицюк Н. О. Зарубіжний досвід банківського кредитування інноваційної діяльності: Наукові записки. Серія Економіка. Львів, 2010. С. 298–302.

48. Відсотки воєнного часу. Які кредити банки видають українцям під час війни. Фокус. URL: <https://focus.ua/uk/economics/519014-kakie-kredity-bankivvydayut-ukraincam-vo-vremya-voyny> (дата звернення 03.11.2024).

49. Розвиток промисловості. Нова промислова політика. URL: https://lb.ua/blog/roman_holovin/423465_rozvitok_promislovosti_nova.html (дата звернення 03.11.2024).

50. Гончарук С.М., Долбнєва Д.В., Приймак С.В., Романів Є.М. Фінансовий контроль: теорія, термінологія, практика : навчальний посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 298 с

51. Основні показники діяльності банків України. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#> (дата звернення 27.04.2024).